6

FENNTARTHATÓ DIVAT

Deloitte.

KLÍMAHŐSÖK

unicef | minden gyerekért

1. TUDTAD?

A **divatipar** felelős a világ üvegházhatású gázok (ÜHG) kibocsátásának

20%-áért,

szennyvíztermelésének pedig

10%-áért[1]

Az iparág

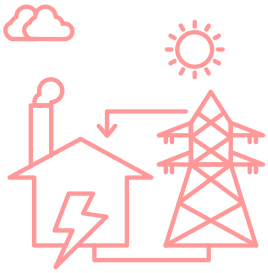

több energiát fogyaszt,

mint a repülés és a szállítás együttvéve.[2]

Az emberek

60%-kal

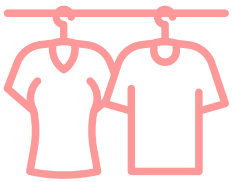

több **ruhát vásárolnak,** mint 15 évvel ezelőtt, míg az egyes darabok kihasználtsága a

felére csökkent.[3]

Az előállított textilek

80%-a

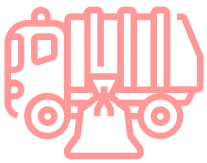

minden évben a **szemétlerakóban végzi.** Minden másodpercben egy teherautónyi ruha vagy kidobásra vagy elégetésre kerül.[4]

Évente körülbelül

150 millió fa

kerül kivágásra, hogy ruhaszövetet készítsenek belőle.[5]

A divatipar világszinten körülbelül

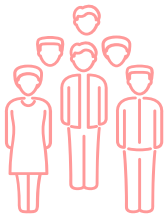

300 millió

munkavállalót foglalkoztat.[6]

2. KIBOCSÁTÁSOK AZ ELLÁTÁSI LÁNC MENTÉN[7]

Ahhoz, hogy a pamutnövény a gardróbodat díszítő ruhadarabbá váljon, rengeteg folyamat és ember együttműködése szükséges. Az alapanyagként szolgáló növény termesztése, majd ebből fonál és textil készítése, festése, darabokra szabdalása, összeállítása, cipzárakkal- gombokkal való feldíszítése, vasalása, címkézése, csomagolása, szállítása és eladása a világ különböző pontjain történik. Körülbelül 170 ember munkájának köszönhető, hogy egy-egy darab a boltok polcaira jut, a munkások körülbelül fele pedig közvetlenül is hozzáér a darabokhoz.[8]

A gyártás és értékesítés folyamata jelentősen kihat a környezetünkre és társadalmunkra egyaránt.

Nyersanyag kinyerése
Nyersanyagok termelése földből, növényekből és állatokból.

Nyersanyag feldolgozás
Nyersanyagok feldolgozása fonallá és egyéb köztes termékekké.

Anyag-gyártás
Anyagok (szövet, szegély stb.) gyártása és kidolgozása.

Kész termékek összeállítása
Késztermékek összeállítása és legyártása.

Iroda, kereskedelem, elosztási pontok
A gyártási folyamatokon felül üzemeltetett vállalati ingatlanok.

Fogyasztói használat
Fogyasztói gondozás: mosás, festés, szárítás, stb.

End-of-life
Újrahasználat újrahasznosítás, szemétlerakás.

Kibocsátások 90%-a itt történik

A komplex ellátási lánc megnehezíti, hogy átlássuk, hogy egy-egy ruhadarab előállítása mekkora károsanyagkibocsátással és vízigénnyel jár.

GONDOLATÉBRESZTŐ

Egy ruhadarab fenntarthatóságának vizsgálatakor fontos figyelembe vennünk a gyártás társadalmi vonzatát is. Az ún. **“fast fashion”**[9] alacsony áron történő stílusos ruházkodást jelent. Célja a trendeknek megfelelő, folyamatos új kollekciók bevezetése, amelyek gyorsan kerülnek a tervezőktől az üzletek polcaira. A „fast fashion” darabok rendszerint rossz minőségűek, gyártásuk hatalmas környezeti teherrel, és a fejlődő országok textilipari munkásainak kihasználásával jár.

MI JELENT A „SWEATSHOP”, MINT ÜZEMBERENDEZKEDÉS?[10]

Létminimum alatti bérezés

Veszélyes és egészségre káros munkakörülmények (pl. nincsenek környezetvédelmi, munkabiztonsági és tűzvédelmi (EHS) intézkedések, vegyszerhasználat)

Képzetlen és szervezetlen munkaerő kihasználása (főleg nők és gyerekek, nem dokumentált bevándorlók)

Vezetői felelősségvállalás hiánya (nincs szakszervezet)

A fenntartható divat mozgalom kezdetének a **Rana Plaza** katasztrófáját tekinthetjük. 2013 áprilisában a bangladesi „sweatshop” épülete konstrukciós hiba miatt összeomlott, 1129 dolgozó veszítette életét és több, mint 2500 megsérült. Az épületben olyan nemzetközi márkák ruháit gyártották, mint a Mango, Prada, Gucci, Versace, a Walmart vagy a Benetton.[11]

3. A FENNTARTHATÓ DIVAT ALAPKÖVEI

Felismerve a divatipar környezeti lábnyomát, egyre több cég fordít kiemelt figyelmet arra, hogy az előállítási folyamatok környezeti és társadalmi lábnyomát minimalizálja és minél hosszabb életet biztosítson egy-egy ruhadarabnak. Ezt okos tervezéssel és folyamatos innovációkkal érik el.

Pontosan mitől lesz egy ruhadarab fenntartható?[12]

KÖRNYEZETI TÉNYEZŐK

Keletkezett hulladék, vízszennyezés és ÜHG kibocsátások csökkentése

SZOCIÁLIS TÉNYEZŐK

Megfelelő munkakörülények és bérezés

A körforgásos divat eltávolodik a hagyományos „vedd el-gyártsd le-dobd el” (take-make-dispose) modelltől, amely a termékek csupán egyszeri használatára épül. A körforgásos design folyamat hulladék és szennyeződésmentes ruhákat hoz létre, amelyek hosszú életük végén visszailleszkednek a természetes rendszerekbe.[13]

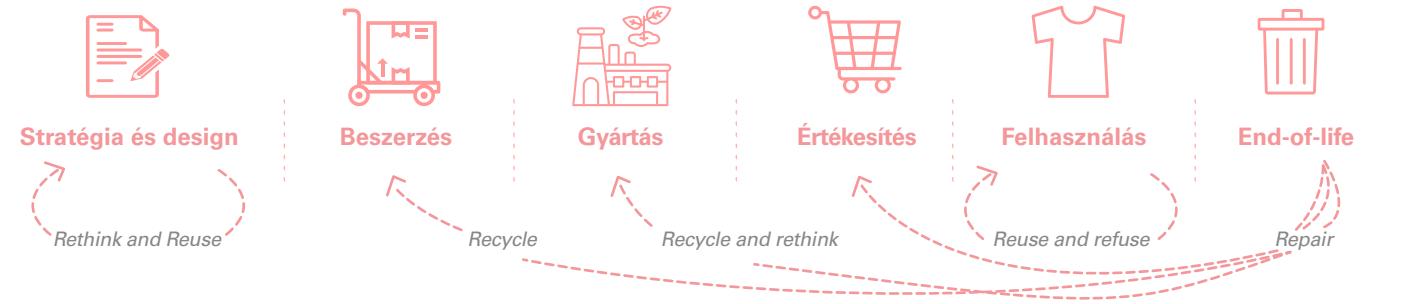

*Fenntartható tervezés **magas minőségű alapanyagokat és időtálló designt** használ*

*A ruhadarabok **élettartamának növelésével** csökken a kereslet*

*Innovatív folyamatokkal **az egyes anyagokat újra fel lehet használni***

***Újrahasznosítás és karbantartás** segítségével hosszan tartják a darabok funkciójukat*

MI IS AZ A 6R MODELL?

Rethink - értelmezd újra, **Refuse** - utasítsd vissza, **Repair** - javítsd meg, **Reduce** – csökkentsd le, **Reuse** - használd újra és **Recycle** - hasznosítsd újra

Ha a körforgásos divat ennyivel jobb a környezet és a társadalom számára is, miért nem egyértelmű, hogy mindannyian ezt válasszuk?[14]

A fenntartható ruhamárkák kifejezett figyelmet fordítanak arra, hogy megfelelő bérezéssel, minőségi alapanyagokból, jól átgondolt design folyamatokkal dolgozzanak, ez azonban idő- és költségigényes. Ezek a cégek nem tudnak versenyezni a „fast fashion" cégek túlzóan alacsony áraival, amelyet ők gyorsan elhasználódó anyagokkal, tömeggyártással és nem megfelelően foglalkoztatott munkaerővel biztosítanak. Nem meglepő, hogy a fast fashion darabok bolti árából származó profit első sorban a vállalat tulajdonosainak profitját képezi, amíg a fejlődő országbeli textilmunkások bére átlagosan mindössze annak 0.6%-a[15]. Tehát, ebből a szempontból érdemes lenne befektetnünk hosszan tartó, fenntartható ruhadarabokba.

A következőkben meg is mutatjuk hogyan!

4. MIT REJTENEK A FENNTARTHATÓ CÍMKÉK?

A fenntartható fogyasztói igények térnyerésével a zöldre mosás („greenwashing”)[16] kockázata is megnő, hiszen a vállalatok hajlamosak túlzott pozitív képet festeni termékeik és szolgáltatásaik fenntarthatósági teljesítményéről. Éppen ezért fontos, hogy ne hagyjuk magunkat becsapni egy-egy zöld jelző által. Nézzünk utána, hogy pontosan milyen adatok bizonyítják ruháink fenntartható természetét!

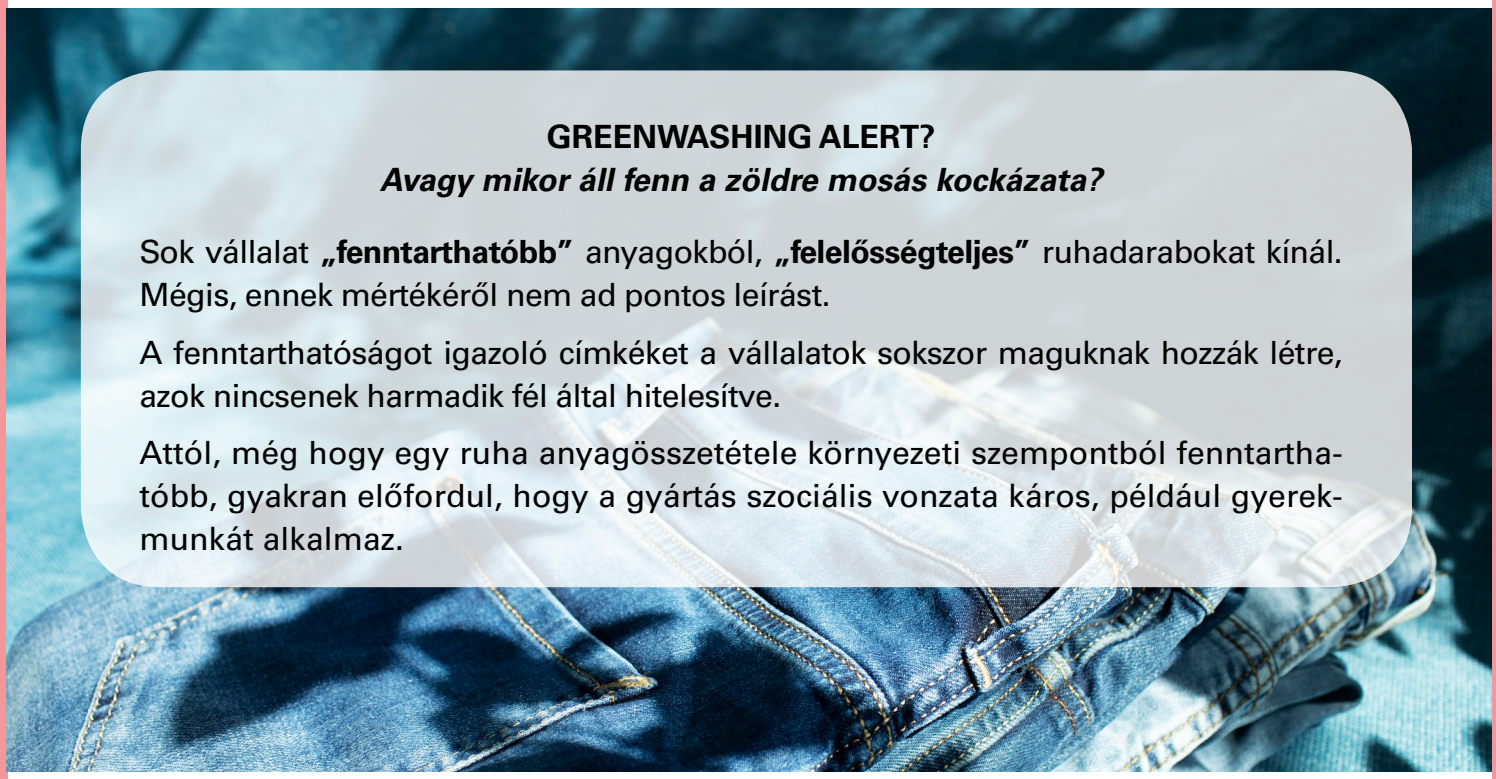

GREENWASHING ALERT?
Avagy mikor áll fenn a zöldre mosás kockázata?

Sok vállalat **„fenntarthatóbb”** anyagokból, **„felelősségteljes”** ruhadarabokat kínál. Mégis, ennek mértékéről nem ad pontos leírást.

A fenntarthatóságot igazoló címkéket a vállalatok sokszor maguknak hozzák létre, azok nincsenek harmadik fél által hitelesítve.

Attól, még hogy egy ruha anyagösszetétele környezeti szempontból fenntarthatóbb, gyakran előfordul, hogy a gyártás szociális vonzata káros, például gyerekmunkát alkalmaz.

Fenntartható anyaghasználat

Ruháink anyagai növényekből, állatokból vagy mesterséges anyagokból (pl. műanyag) készülnek. Ennek előállítása rengeteg vizet, vegyszert, területet és emberi erőforrást igényel. Szerencsére mára már megjelennek alternatív alapanyagok is, amelyek kevesebb terhet jelentenek környezetünkre.

NÖVÉNYI ALAPÚ	MESTERSÉGES	ÁLLATI EREDETŰ
X pamut, viszkóz, modál	X poliészter	X bőr, gyapjú, selyem, szőr, pehely
O „BETTER cotton”	O újrahasznosított poliészter	O organikus és vegán fenntartható forrásból származó alternatívák
O organikus/újrahasznosított pamut		
O lyocell		
O organikus kender, len, bambusz		

Jelmagyarázat: X általában nem fenntartható O fenntarthatóbb megoldás

Organikus vagy újrahasznosított ***alapanyagok esetében sokkal kevesebb vegyszer és víz kerül felhasználásra. Gyártás során a vállalatok általában kiemelt figyelmet fordítanak a munkások jólétére is.***

Vegán termékek ***vásárlásával elkerüljük az állatok kizsákmányolását.***

Keresd a lenti fenntartható címkéket, hogy megtudd, melyek azok a termékek és vállalatok, amelyek ténylegesen tesznek a környezetért!

A **Global Organic Textile Standard**, avagy ***GOTS*** az egyik legmegbízhatóbb címke a környezetbarát anyagok területén. A sztenderd szerint az alapanyagok legalább 95%-ának organikusnak kell lenniük, a gyártási folyamatoknak pedig környezeti és társadalmi kritérumoknak kell megfelelniük.

Az ***Oeko-Tex*** szabványnak megfelelő ruházat már nem tartalmaz egészségre káros anyagokat. Természetes és szintetikus anyagok egyaránt megkaphatják ezt a címkét.

A ***B Corp*** célja, hogy elősegítse egy befogadóbb és fenntarthatóbb gazdasági rendszer kialakítását, és a „siker" újraértelmezését.
Vállalatok az egyenlőtlenséggel, a szegénységgel, a környezettel és a közösségépítéssel kapcsolatos munkájuk alapján kaphatnak tanúsítványt.

Az ***FWF*** nemzetközileg elismert szervezet, melynek célja **a munkakörülmények javítása**. A kezdeményezéshez csatlakozó márkáknak szigorú normákat kell implementálniuk a teljes értékláncra vonatkozóan, kifejezett fókusszal a jó munkakörülményekre.

Ha ruhákon ***Fairtrade International*** címkét látsz, az arra utal, hogy a ruhák alapanyagául szolgáló pamutot tisztességes körülmények közötti termesztették (pl. fair fizetések és munkakörülmények a pamut termelő munkavállalóknak). A címke azonban nem vonatkozik a ruhadarab teljes gyártási folyamatára.

Az ***EU Ecolabel*** első sorban **környezetvédelmi címke**: megszerzéséhez a gyártás során csökkenteni kell a vízfelhasználást, kerülni kell a mérgező anyagok használatát, és korlátozni kell a káros anyagok használatát.

Egy vállalat csak akkor lehet **World Fair Trade Organisation** (avagy WFTO) tag, ha 100%-ban megfelel a „fair trade" (avagy tisztességes kereskedelem(tíz alapelvének, a tisztességes áraktól kezdve az átláthatóságig. A tagvállalatokat belsőleg és egy külső szervezet által is ellenőrzik.

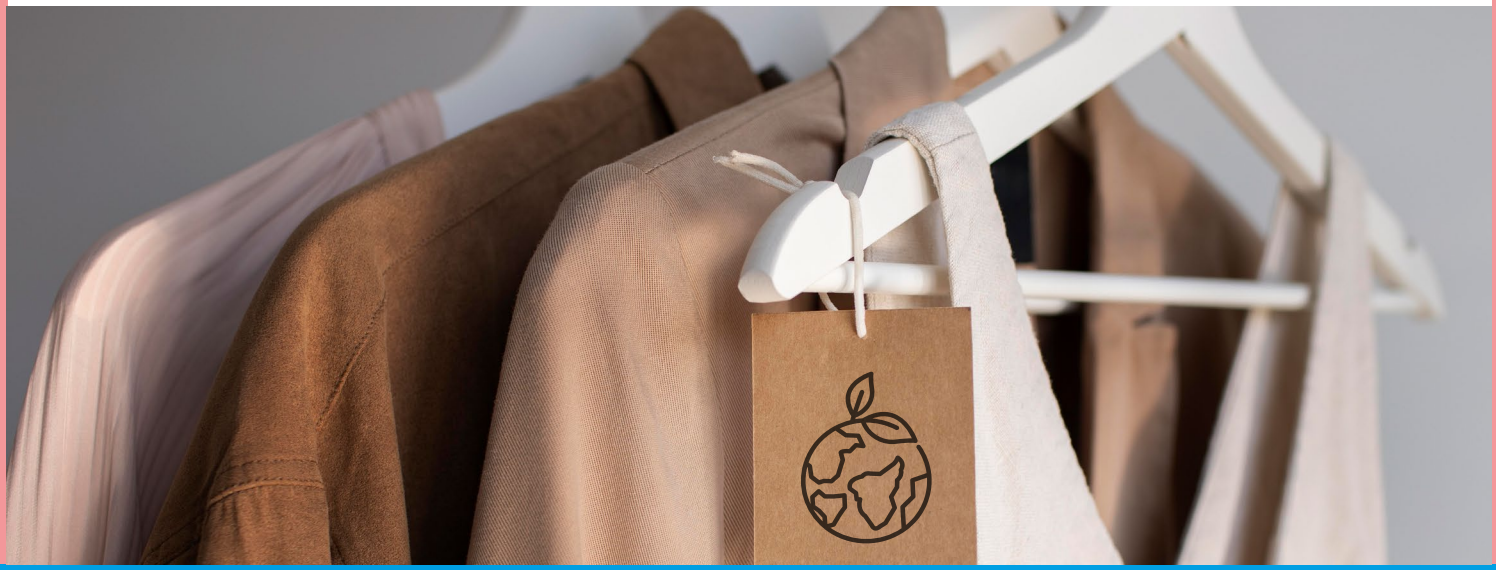

5. EGY FENNTARTHATÓBB RUHATÁR ÖSSZEÁLLÍTÁSA

Számtalan módja van annak, hogy csökkentsük ruhatárunk környezeti és társadalmi lábnyomát, és emellett divatdiktátorok is legyünk. Az alábbi szempontok megfontolásával összehozhatjuk fenntarthatósági törekvéseinket és a divat iránti szerelmünket!

TÉNYLEG KIHASZNÁLJUK AZ ADOTT RUHADARABOT?

Ha már több, mint egy éve nem viselünk valamit, csak a szekrényben lóg, adjunk új életet a ruhadarabnak. Adjuk oda a barátainknak, cseréljük el, adományozzuk el, találjunk új gazdát a daraboknak, amelyeket már nem hordunk. Egy-egy folt vagy kisebb szakadás nem a világ vége, javítsuk meg a dolgainkat, ne vegyük félvállról a kidobásukat.

TÉNYLEG SZÜKSÉGEM VAN EGY ÚJ RUHADARABRA?

Még mielőtt elmegyünk vásárolni, fontoljuk meg, hogy ez valóban elengedhetetlen-e, vagy csak különböző érzelmi impulzusok alapján cselekszünk. Gondoljuk át, hogy mi az, amit venni szeretnénk. Megtörténhet, hogy már van valami egészen hasonló funkciójú ruhadarab a szekrényünkben.

HOGY TUDOM MEGFELELŐEN GONDJÁT VISELNI A DARABNAK?

Sokszor azért mennek tönkre a ruháink, mert nem viseljük megfelelően a gondjukat. Tájékozódjunk, hogy pontosan hogyan kell őket mosni, vasalni, valamint lehetőség szerint akasszuk őket fel ahelyett, hogy csak begyűrjük őket a szekrénybe.

KIT TÁMOGATOK A VÁSÁRLÁSOMMAL?

„Fast fashion” márkák helyett keressünk olyan alternatívákat, amelyek előállításához nem szükséges új természeti erőforrások bevonása: a használtruha és vintage boltok nem csak hogy környezettudatos, de költséghatékony megoldást is nyújtanak. Amennyiben ott nem találjuk meg a megfelelő darabot, keressük helyi designerek és etikus cégek darabjait.

MENNYIRE HOSSZÚ TÁVÚ BEFEKTETÉS A VÁSÁRLÁSOM?

Gondoljuk át, hogy mennyire fenntartható alapanyagokból készült egy kiválasztott ruhadarab, mennyire gyakran fogjuk tudni viselni azt, mennyire lesz kulcsszereplője a gardróbunknak? Ne elégedjünk meg félmegoldásokkal, legyünk kritikusak önmagunkkal. Tényleg illik ránk az adott darab? Mennyire illik a stílusunkba? Hosszú távon is tetszeni fog nekünk?

6. HASZNOS FORRÁSOK

Amennyiben felkeltette a téma az érdeklődésedet, az alábbi linkeken további érdekes és hasznos információkat találsz.

- **Good on You alkalmazás**

  Az applikáció lehetővé teszi, hogy összehasonlítsd kedvenc márkáidat különböző fenntarthatósági szempontok alapján.

- **Fashion Revolution mozgalom**

  A világ legnagyobb divat aktivista mozgalma, amely a kutatásokkal, oktatással és képviselettel mobilizálja a fogyasztókat, márkákat és döntéshozókat egyaránt.

- **Fashion Transparency index 2022:**

  A dokumentum áttekinti a világ 250 legnagyobb divatipari márkáját és kereskedőjét, és rangsorolja őket nyilvános adatközzétételük alapján - beleértve az emberi jogokra és környezetre vonatkozó vállalati politikát, tevékenységeket és hatásokat.

FENNTARTHATÓ MAGYAR MÁRKÁK*

Touch Me Not Clothing
Kamay Ko
Printa
Daige World
TOMCSANYI

SECOND-HAND ÜZLETEK*

Typo Showroom
Szputnyik Shop
Ludowika Vintage
Humana Vintage

HASZNOS CSOPORTOK*

SZEKRÉNY
Fast fashion mentes raktár
Boltkórosok - add el, vedd meg
INDIE & VINTAGE (ruhák, cipők és kiegészítők)

** a teljesség igénye nélkül*

A **szépségipar** a divathoz hasonlóan nagy mértékben befolyásolja önkifejezésünket, miközben ugyancsak hatalmas környezeti és társadalmi problémákat okoz. Mikor egy-egy szépségcikket megvásárolunk, mindig figyeljünk oda, hogy az milyen összetevőket tartalmaz, milyen anyagból készül a csomagolása, bőr típusunknak megfelelő-e a termék, valamint, hogy a gyártása során használnak-e állatkísérleteket. Ha felkeltette a téma az érdeklődésedet, további érdekességeket **itt** olvashatsz.

7. TIPPEK, KIHÍVÁSOK

Hívd ki a barátaidat az alábbi fenntarthatósági kihívások teljesítésére!!

Válogassátok át a gardróbotokat a fenti szempontok szerint.

Ne vegyetek „fast fashion” darabokat legalább fél évig

Források:

1. World Economic Forum (WEF), 2020: Is fashion bad for the environment? | World Economic Forum (weforum.org)
2. British Broadcasting Corporation (BBC), 2020: Can fashion ever be sustainable? - BBC Future
3. McKinsey & Company, 2016: https://www.mckinsey.com/business-functions/sustainability/our-insights/style-thats-sustainable-a-new-fast-fashion-formula
4. UN Climate Change (UNFCCC), 2020: 20_REP_UN FIC Playbook_V7.pdf (unfccc.int)
5. Good on You, 2019: https://goodonyou.eco/fashions-footprint-forests/
6. UN Alliance for Sustainable Fashion, https://unfashionalliance.org/
7. Lásd. 4.
8. Marieke Eyskoot, 2021: This is a Good Guide Revised Edition
9. Investopedia, 2022: https://www.investopedia.com/terms/f/fast-fashion.asp
10. Britannia Encyclopedia: https://www.britannica.com/topic/sweatshop
11. The Guardian, 2014: https://www.theguardian.com/world/2014/feb/24/bangladesh-factory-collapse-big-brands-urged-pay-help-fund
12. UN Alliance for Sustainable Fashion: https://unfashionalliance.org/
13. Ellen McArthur Foundation: https://ellenmacarthurfoundation.org/topics/fashion/overview
14. The Guardian, 2021: The truth about fast fashion: can you tell how ethical your clothing is by its price? | Fashion | The Guardian
15. Lásd. 8.
16. T. Lyon, W.Montgomary, 2015 The Means and End of Greenwash - T. Lyon, W. Montgomery - U-M Erb (umich.edu)
17. Képek forrása: freepik.com
18. Ikonok forrása: thenounproject.com

A Deloitte név egy vagy több Deloitte Touche Tohmatsu Limited („DTTL") társaságra, a tagvállalatok globális hálózatára és azok kapcsolt vállalkozásaira utal (együttesen: a „Deloitte szervezet"). A DTTL (vagy „Deloitte Global") és valamennyi tag- és kapcsolt vállalata önálló, egymástól elkülönülő jogi személy, melyek harmadik felek irányába egymás nevében nem vállalnak kötelezettségeket. A DTTL, valamint annak tag- és kapcsolt vállalatai kizárólag saját tetteikért és mulasztásaikért felelnek. A DTTL ügyfelek számára nem nyújt szolgáltatásokat. További információ a deloitte.hu/magunkról webhelyen olvasható.

A Deloitte a Fortune Global 500® cégek közel 90%-a és több ezer magáncég számára nyújt iparágvezető könyvvizsgálati és bizonyossági, adózási és jogi, vezetői, pénzügyi és kockázatkezelési tanácsadói szolgáltatásokat. Szakembereink mérhető és tartós eredményeket nyújtanak, amelyek hozzájárulnak a tőkepiacokba vetett bizalom megerősítéséhez, lehetővé teszik ügyfeleink számára az átalakulást és a gyarapodást, és utat mutatnak egy erősebb gazdaság, egy igazságosabb társadalom és egy fenntartható világ felé. A Deloitte több mint 175 éves múltra tekint vissza, jelenleg több mint 150 ország területén tevékenykedik. Ha többet szeretne tudni arról, hogy a Deloitte mintegy 345.000 szakembere hogyan teremt maradandó értéket, látogasson el a http://www.deloitte.com webhelyre!

„Jelen kiadvány kizárólag általános jellegű szakmai tájékoztatást tartalmaz, és nem minősül sem a Deloitte Touche Tohmatsu Limited („DTTL"), sem pedig tag- és kapcsolt vállalatainak hálózata (együttesen: a „Deloitte szervezet") által nyújtott tanácsadási vagy egyéb szolgáltatásnak. Javasoljuk, hogy a szervezetük pénzügyeit vagy üzletvitelét, illetve saját pénzügyeit befolyásoló bármely döntés meghozatala vagy ilyen jellegű lépés megtétele előtt kérjenek/kérjen, kifejezetten a szervezetükre/az Ön igényeire szabott, egyedi, szakmai tanácsadást. Az üzenetben foglalt információ pontosságával vagy teljességével kapcsolatban semmilyen jognyilatkozatot nem teszünk, szavatosságot nem vállalunk, kifejezett vagy hallgatólagos vállalást nem teszünk. Sem a DTTL, sem pedig tagvállalatai, kapcsolt vállalatai, alkalmazottai vagy megbízottai nem vállalnak felelősséget semminemű olyan kárért vagy veszteségért, mely közvetlenül vagy közvetetten a jelen kiadványban foglalt információk felhasználásából ered. A DTTL és valamennyi tagvállalata önálló, egymástól elkülönülő jogi személy."

© 2022 Deloitte Magyarország

Készült a

Deloitte.

szakmai támogatásával

unicef

minden gyerekért

KLÍMAHŐSÖK

7

KLÍMASZORONGÁS, EMBERI REAKCIÓK

Deloitte.

unicef | minden gyerekért

1. BEVEZETÉS

A legtöbben úgy gondoljuk, hogy az éghajlatváltozás és a fenntarthatóság nagyon fontos témák. Mégis úgy tűnik, hogy nem elég az, amit az emberiség tesz, hogy megfékezzük a kibocsátások okozta üvegházhatás, és más környezeti problémák növekedését. Miért van ez?

Ebben a modulban megtanuljuk, hogy mit vált ki belőlünk a klímaváltozás, mi az a klímaszorongás, hogyan lehet felismerni és enyhíteni, és hogy miért áll az emberiség nagy része tétlenül a klímaváltozás előtt.

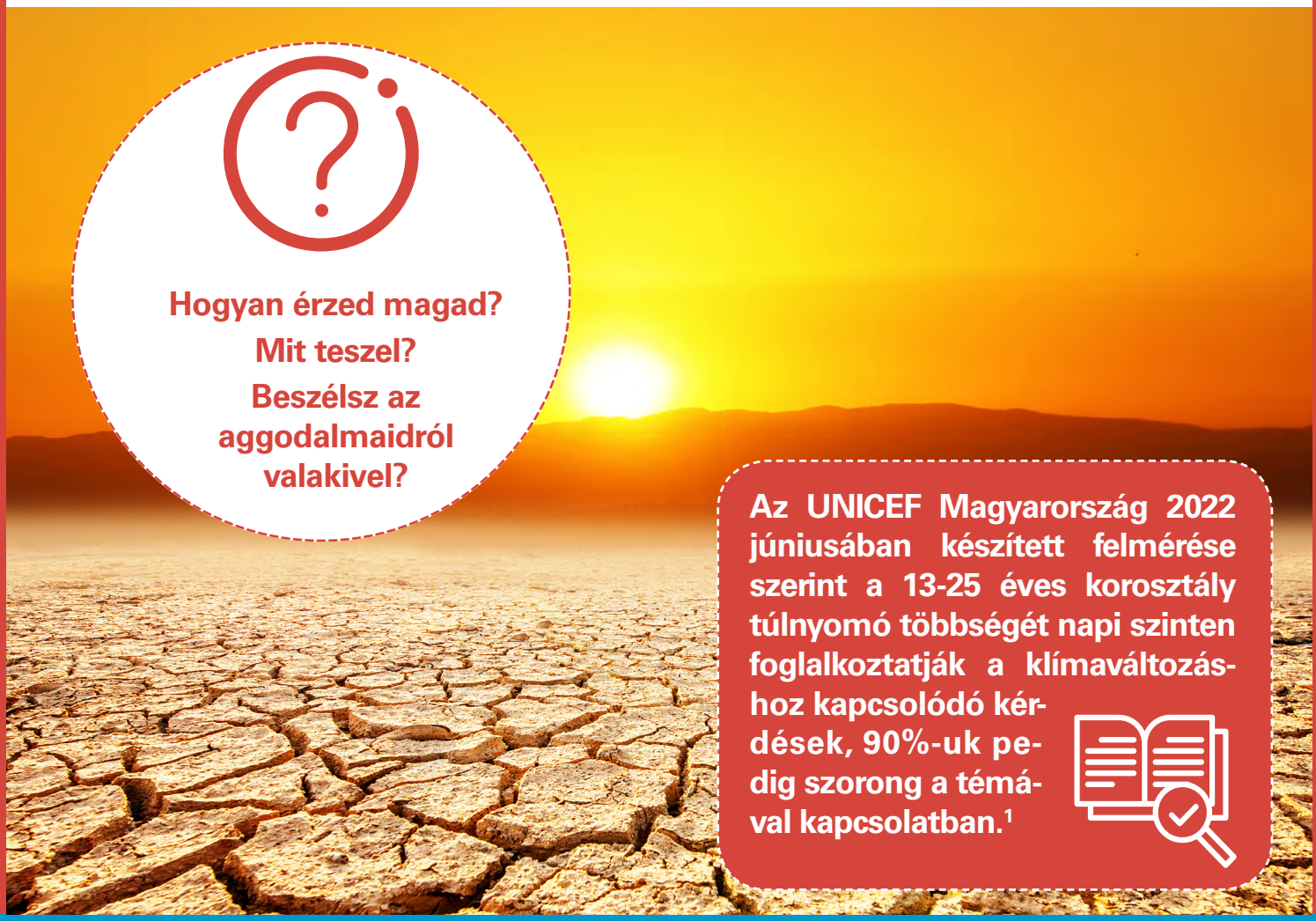

Hogyan érzed magad?
Mit teszel?
Beszélsz az aggodalmaidról valakivel?

Az UNICEF Magyarország 2022 júniusában készített felmérése szerint a 13-25 éves korosztály túlnyomó többségét napi szinten foglalkoztatják a klímaváltozáshoz kapcsolódó kérdések, 90%-uk pedig szorong a témával kapcsolatban.[1]

Az éghajlatváltozásra való éles emlékeztetők mindenhol jelen vannak, és a hétköznapok kihívásain kívül további stresszt okozhatnak a feladataid ellátásában.

Például, amikor ránézel a müzlis és szendvicses zacskókkal és műanyagba csomagolt zöldségekkel megpakolt bevásárlókosaradra, akkor előfordulhat, hogy megkérdőjelezed a választásaidat, tudva, hogy ez a műanyag soha nem fog teljesen lebomlani. Mérges vagy amiatt, hogy a barátaid pár havonta repülővel mennek pihenni, vagy nem tudod abbahagyni az aggódást amiatt, hogy a tetteid milyen hatással lesznek a jövő generációira. És nem tudod, hogy mit tegyél ez ellen.

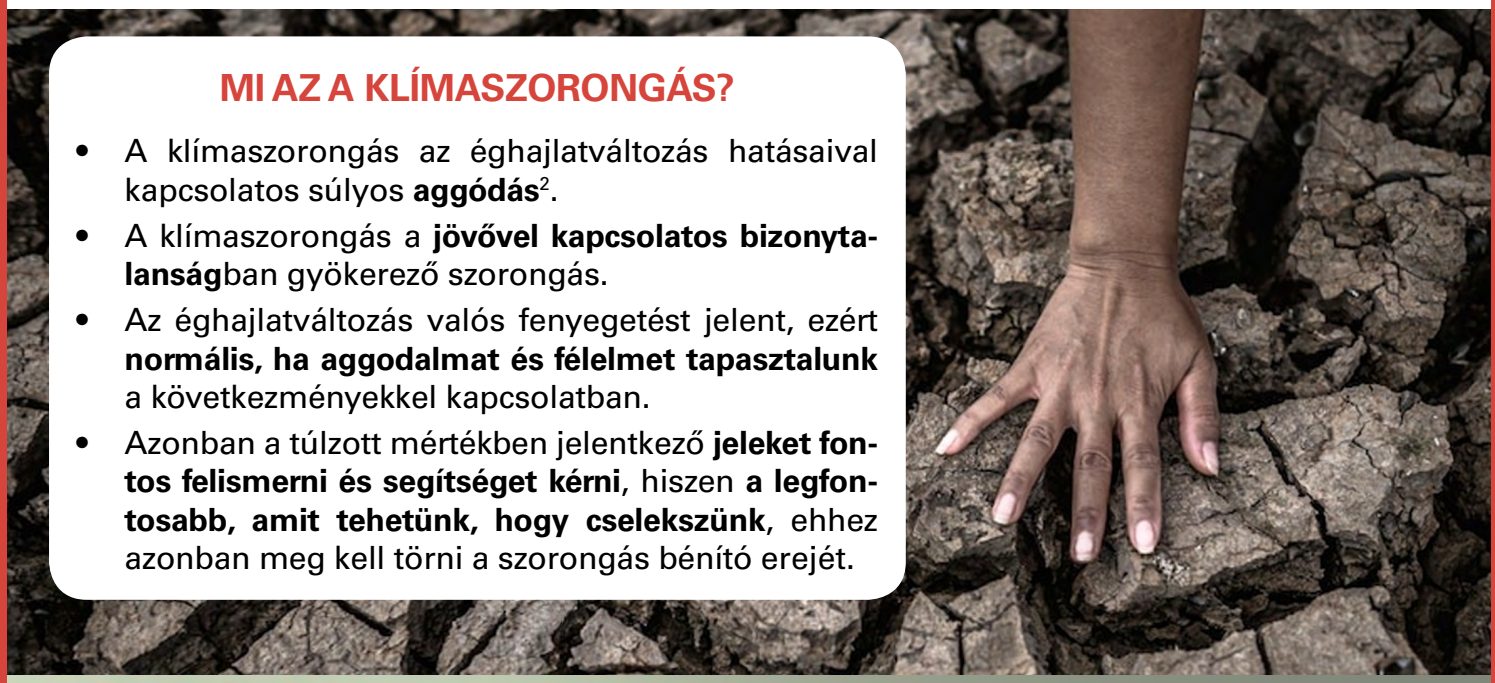

MI AZ A KLÍMASZORONGÁS?

- A klímaszorongás az éghajlatváltozás hatásaival kapcsolatos súlyos **aggódás**[2].
- A klímaszorongás a **jövővel kapcsolatos bizonytalanság**ban gyökerező szorongás.
- Az éghajlatváltozás valós fenyegetést jelent, ezért **normális, ha aggodalmat és félelmet tapasztalunk** a következményekkel kapcsolatban.
- Azonban a túlzott mértékben jelentkező **jeleket fontos felismerni és segítséget kérni**, hiszen **a legfontosabb, amit tehetünk, hogy cselekszünk**, ehhez azonban meg kell törni a szorongás bénító erejét.

HOGYAN BEFOLYÁSOLJA AZ ÉGHAJLATVÁLTOZÁS A MENTÁLIS EGÉSZSÉGET?

Az éghajlattal kapcsolatos szorongást gyakran kíséri bánat, harag, bűntudat és a szégyen érzése.

Ezek az érzések befolyásolhatják a hangulatot, a viselkedést és a gondolkodást, ezáltal nagy hatással vannak a mindennapjainkra.

A jövővel kapcsolatos egzisztenciális aggodalmak mellett az éghajlatváltozás közvetlenül *(például természeti katasztrófák vagy hőség révén),* és közvetve *(a lakóhelyelhagyás, a migráció és az élelmiszer-ellátás bizonytalansága révén)* is extrém stresszt jelentenek, ami negatív hatással lehet a mentális egészségre.

HOGYAN LEHET KEZELNI A KLÍMASZORONGÁST?

A klímaszorongást a bizonytalanság és a kontrollvesztés érzete jellemzi, ezért a legjobb kezelési módja a cselekvés. Ha azt érezzük, hogy teszünk valamit, akkor a kontroll érzetünk növekedik, vagyis azt érezzük, hogy van befolyásunk a dolgokra, ami bizonyítottan csökkenti a stresszt.

Egyéni szinten segítséget jelenthet, ha megosztod az aggodalmaidat és félelmeidet a szeretteiddel, segítségért fordulsz egy segítő szakemberhez, például pszichológushoz, vagy mentálhigiéniás szakemberhez, vagy csatlakozol egy támogató csoporthoz.

Az is segíthet, ha az életmódodon az értékeidnek megfelelően változtatsz.

Például: kevesebbet repülsz, növényi alapú étrendre térsz át és a környezetedet is ezekre buzdítod.

TOVÁBBI TIPPEK A SZORONGÁS KEZELÉSÉRE

Egy másik hasznos módja annak, hogy megbirkózzunk a klímaszorongással az, ha többet megtudunk arról, hogy hogyan jelennek meg az ezzel kapcsolatos érzelmek mások életében. Az Eco-Anxious Stories fórumként szolgál azoknak, akik egyedül érzik magukat a klímaváltozás miatt érzett félelmeikkel. Az egyéni történetek megosztásával enyhíthetjük a magány érzését és konkrét cselekvési ötleteket is meríthetünk másoktól.

Egy olyan szervezethez való csatlakozással mint a The Good Grief Network, kapcsolatba léphetünk másokkal, ami segíthet feldolgozni a klímaszorongással kapcsolatos érzéseinket.

A Financial Times klímaváltozással kapcsolatos játéka pedig segít átlátni a lehetséges megoldási stratégiákat, ezáltal is bővíthetjük tudásunkat és csökkenthetjük a szorongás mértékét.

Hazai kezdeményezésekhez is csatlakozhatsz, ilyen például a Fridays for Future, akik rendszeresen szerveznek klímasztrájkokat.

3. A TÉTLENSÉG OKAI

Miért van az, hogy a legtöbben tétlenül állunk a klímaváltozás előtt?

Egyrészt azért, mert **a jelenlegi gazdasági, társadalmi és politikai rendszerek**, (mint például a túl sok árucikk vásárlására ösztönzés) **megváltoztathatatlannak tűnnek**.

Másrészt **pszichológiai akadályok** is korlátozzák a klímaváltozással kapcsolatos viselkedésünkről szóló döntéseinket.

Bár sokan próbálunk fenntarthatóbban cselekedni *(például szelektíven gyűjtünk hulladékot)*, **TÖBBET IS TEHETÜNK** *(például törekedhetünk eleve kevesebb hulladék termelésére kevesebb és csomagolásmentes termékek vásárlásával)*.

Tudat alatt azonban a pszichológiai akadályok tétlenséget okozhatnak: **Robert Gifford**[3] hét kategóriába sorolta ezeket az akadályokat, amelyeket a **„a tétlenség sárkányainak”** nevezett el.

Az akadályok leküzdésének első és legfontosabb lépése, hogy szembenézzünk velük, ezért ebben a részben ezeket ismerjük meg.

4. BÁR SOKAN PRÓBÁLUNK FENNTARTHATÓ MÓDON CSELEKEDNI, MI FOG MINKET VISSZA MÉGIS?

A problémával kapcsolatos **korlátozott gondolkozás**.

Például nem tudod, hogy mit kéne tenni.

Ideológiai világnézetek, amelyek hajlamosak kizárni a környezetpárti attitűdöket és viselkedést.

Például abban bízol, hogy majd az Anyatermészet mindent elrendez.

Összehasonlítás kulcsfontosságú emberekkel.

Például a barátodhoz képest már így is kevesebb marhahúst eszel, ezért úgy véled, hogy fenntarthatóan élsz.

Elsüllyedt költségek: vannak olyan kiadásaink, amelyeket már nem tudunk visszaszerezni.

Például ha már van autód, akkor kihasználod.

A szakértőkkel és hatóságokkal szembeni **bizalmatlanság.**

Folyton változik a tudományos álláspont egy témáról, így nem tudod, hogy kinek higgy például a tejfogyasztás kapcsán.

A **változás érzékelt kockázatai.**

Például a repülés helyett busszal való közlekedés vélt kényelmetlenségei.

Pozitív, de **nem megfelelő viselkedésváltozás.**

Például húsfogyasztás helyett túlzott mértékű feldolgozott étel- és déli gyümölcs fogyasztás, ami szintén sok kibocsátást eredményez.

A **rendszerszintű problémákra** innovatív megoldásokat kell találnunk, ezek közül soknak már a birtokában vagyunk (pl. alternatív energiaforrások felhasználása). Emellett a mentális egészségünkkel is kell foglalkoznunk, hogy **leküzdjük a** fent említett **pszichológiai akadályokat és a klímaszorongást**.

A hét sárkány közül most az első kettővel fogunk többet foglalkozni, de amennyiben szeretnél a többinek is utána olvasni, itt találod az angol nyelvű tanulmányt.

Egyes viselkedési formák segítenek enyhíteni az éghajlatváltozást, még akkor is, ha nem ez az egyén kifejezett célja. Például lehet kerékpározni egészségügyi okokból vagy pénz megtakarítás céljából[4]. Ezeket a klímabarát cselekedeteket „MÉZELŐ MÉHEKNEK" nevezi a szakirodalom, mert mint azok a felbecsülhetetlen értékű rovarok, saját céljuk teljesítése (mézgyűjtés / biciklizés) során akaratlanul is teljesítenek egy másik értékes célt (beporzás, kibocsátásmentes közlekedés).

5. A KORLÁTOZOTT GONDOLKODÁS FŐ OKAI

Az emberek híresen **kevésbé megfontoltak**, mint azt egykor hitték[5]. Ez ugyanúgy igaz az éghajlatváltozásról való gondolkodásra, mint más területekre. Néhány olyan jelenség magyarázata következik, amelyek bemutatják, hogy az egyéni gondolkodás nem mindig racionális, és ezáltal akadályozhatja a klímaváltozással kapcsolatos tevékenységeket.

1. ŐSI AGY

Az emberi agy évezredek alatt nem sokat fejlődött. Amikor elérte jelenlegi fejlettségét, őseink elsősorban a közvetlen társaikkal és veszélyekkel, a kiaknázható erőforrásokkal és a jelennel foglalkoztak[6].

Ezek egyike sem áll összhangban azzal, hogy a 21. században **a globális éghajlatváltozás miatt aggódunk**, amely lassú, általában távoli, és nem függ össze a mi saját és a hozzánk közel állók jelenlegi jólétével.

Ezek ellenére **az agyunk képes felfogni a globális éghajlatváltozás hosszú távú kockázatait, azonban nehezen veszi rá magát a hosszútávon gondolkodásra**.

2. A KONTROLL ÉRZETÉNEK HIÁNYA

Az éghajlatváltozás globális probléma, ezért sokan úgy vélik, hogy egyénként semmit sem tehetnek ellene.

Az emberek néha nem cselekszenek, mert úgy érzékelik, hogy kevés kontrolljuk van az eredmény felett, vagy hogy **cselekedeteiknek nem lesz nagy hatása[7,8]**.

3. TÚLZOTT OPTIMIZMUS

Az optimizmus általában egészséges szemléletmód: hasznos személyes változások és technológiai eredmények érhetőek el általa[9].

Az optimizmus azonban túlzásba vihető az ember rövid távú jólétének kárára.

Az optimista elfogultság vonatkozhat az éghajlatváltozás kockázataira: a szakértők véleménye ellenére sokan úgy vélik, hogy a várható romlás nem lesz olyan nagy mértékű ott, ahol ők maguk élnek, mint más helyeken[10]

4. RÖVIDTÁVÚ GONDOLKODÁS

A távoli vagy jövőbeli kockázatok alulértékelése

Ha az emberek azt feltételezik, hogy a körülmények csak máshol, vagy csak később rosszabbak, akkor általában kevésbé motiváltak, hogy ott és akkor fellépjenek az éghajlatváltozás ellen.

5. TUDATLANSÁG ÉS BIZONYTALANSÁG

Ahogy a bevezetőben említettük, a tudatlanság az éghajlatváltozáshoz kapcsolódó tétlenséghez vezethet.

Ehhez kapcsolódik **az éghajlatváltozás pontos kimeneteleivel kapcsolatos bizonytalanság is** – hiszen akármennyire is valószínűek pl. az IPCC* által felmért éghajlati kockázatok, a tudományos és etikai valóság az, hogy **a bizonytalanság bizonyos foka elkerülhetetlen eleme minden éghajlati modellnek**.

Így a jelentéseikben a tudósok kénytelenek olyan megfogalmazásokat használni, mint pl. „valószínű, vagy „nagyon valószínű".

Ez sok ember esetében az éghajlatváltozási kockázat alábecsléséhez vezethet.

6. SZELEKTÍV FIGYELEM

A környezetünk több ingert és üzenetet küld felénk, mint amennyit mi teljes mértékben figyelemmel tudnánk kísérni, ezért az agyunk szelektál.

Emiatt gyakran nem vagyunk tisztában fizikai környezetünknek olyan szempontjaival, amelyek nincsenek közvetlenül előttünk vagy nem jelentenek közvetlen akadályt a mindennapokban.[11]

Az éghajlatváltozás sokak számára ilyen: olyan jelenség, amely nem kap azonnali figyelmet, mert nem okoz közvetlen személyes nehézségeket.

Valamint, ha túl gyakran hallunk az éghajlatváltozásról, az az üzenet ignorálásához, és ezzel a hasznos viselkedések mérsékléséhez vezethet.

*IPCC: Intergovernmental Panel on Climate Change: Az ENSZ Éghajlatváltozási Kormányközi Testülete

6. A CSELEKVÉST AKADÁLYOZÓ IDEOLÓGIAI VILÁGNÉZETEK

Sok hitrendszer az ember életének számos aspektusát befolyásolja. Egyes ideológiák hiedelmei összeütközésbe kerülnek az éghajlatváltozás mérséklésével és a környezetvédő fellépés egyéb formáival. így ezek nagyon erős akadályai lehetnek a viselkedésünk megváltoztatásának.

1. GAZDASÁGI BERENDEZKEDÉS

A kapitalizmus emberek millióinak teremtett jómódú életet, ezért sokan úgy vélik, hogy ez a rendszer a legmegfelelőbb az emberiség fenntartására. Van azonban néhány aspektusa (pl. a közlegelők és a közjó kihasználása, a túlhalászás, stb.) amelyek az erdők és a tájak pusztulásához, valamint a biológiai sokféleség csökkenéséhez vezetettek szerte a világon[12].

2. TECHNOOPTIMIZMUS

A technológiai innovációnak hosszú és csodálatra méltó története van az életszínvonal javításában. **Egyes emberek azonban túlzott hitet vetnek a technológia hatékonyságába.** Abban bíznak, hogy a technológiai fejlődés majd mindent megold és emiatt nem kell változtatniuk a szokásaikon.

3. EMBER FELETTI ERŐK

Vannak, akik alig vagy egyáltalán nem tesznek környezetvédelemmel kapcsolatos lépéseket, mert úgy vélik, hogy egy vallási istenség, vagy az Anyatermészet (mint világi istenség) úgyis azt teszi, amit akar. **Néhányan úgy gondolják, hogy ezt az erőt a puszta halandók úgysem tudják befolyásolni.**

4. RENDSZERIGAZOLÁS

Amikor egy társadalmi csoport jómódban él, akkor előfordul, hogy **nem akarja megváltoztatni jelenlegi életének kényelmes, megszokott működését**[13] és igazolja annak helyességét bármivel, ami fontosabb, mint a rendszer által okozott kár és hátrányok.

Források:

1. UNICEF Magyarország kutatása https://unicef.hu/igy-segitunk/hireink/a-magyar-fiatalok-90-szazaleka-szorong-a-klimavaltozas-miatt
2. Collier, Stephanie: If Climate Change Keeps You Up at Night, Here's How to Cope June 13, 2022, Health.Harvard.Edu https://www.health.harvard.edu/blog/is-climate-change-keeping-you-up-at-night-you-may-have-climate-anxiety-202206132761
3. Gifford, Robert: The Dragons of Inaction: Psychological Barriers That Limit Climate Change Mitigation and Adaptation 2011/05/01, American Psychologist https://www.researchgate.net/publication/254734365_The_Dragons_of_Inaction_Psychological_Barriers_That_Limit_Climate_Change_Mitigation_and_Adaptation
4. Whitmarsh, L. (2009). Behavioural responses to climate change: Asymmetry of intentions and impacts. Journal of Environmental Psychology, 29, 13–23. doi:10.1016/j.jenvp.2008.05.003
5. Tversky, A., & Kahneman, D. (1974, September 27). Judgment under uncertainty: Heuristics and biases. Science, 185, 1124–1131. doi: 10.1126/science.185.4157.1124
6. Ornstein, R., & Ehrlich, P. (1989). New world, new mind: Moving toward conscious evolution. New York, NY: Touchstone.
7. Olson, M. L., Jr. (1965). The logic of collective action: Public goods and the theory of groups. Cambridge, MA: Harvard University Press.
8. Ajzen, I. (1991). The theory of planned behavior. Organizational Behavior and Human Decision Processes, 50, 179–211. doi:10.1016/0749-5978(91)90020-T
9. Ajzen, I. (2002). Perceived behavioral control, self-efficacy, locus of control, and the theory of planned behavior. Journal of Applied Social Psychology, 32, 665–683. doi:10.1111/j.1559-1816.2002.tb00236.x
10. Simon, J. L. (1981). The ultimate resource. Princeton, NJ: Princeton University Press.
11. Gifford, R. (1976). Environmental numbness in the classroom. Journal of Experimental Education, 44(3), 4–7.
12. Hardin, G. (1968, December 13). The tragedy of the commons. Science,162, 1234–1248. doi:10.1126/science.162.3859.1243
13. Feygina, I., Jost, J. T., & Goldsmith, R. E. (2010). System justification, the denial of global warming, and the possibility of "system-sanctioned change." Personality and Social Psychology Bulletin, 36, 326–338. doi:10.1177/0146167209351435
14. Képek forrása: www.freepik.com
15. Ikonok forrása: thenounproject.com

A Deloitte név egy vagy több Deloitte Touche Tohmatsu Limited („DTTL") társaságra, a tagvállalatok globális hálózatára és azok kapcsolt vállalkozásaira utal (együttesen: a „Deloitte szervezet"). A DTTL (vagy „Deloitte Global") és valamennyi tag- és kapcsolt vállalata önálló, egymástól elkülönülő jogi személy, melyek harmadik felek irányába egymás nevében nem vállalnak kötelezettségeket. A DTTL, valamint annak tag- és kapcsolt vállalatai kizárólag saját tetteikért és mulasztásaikért felelnek. A DTTL ügyfelek számára nem nyújt szolgáltatásokat. További információ a deloitte.hu/magunkról webhelyen olvasható.

A Deloitte a Fortune Global 500® cégek közel 90%-a és több ezer magáncég számára nyújt iparágvezető könyvvizsgálati és bizonyossági, adózási és jogi, vezetői, pénzügyi és kockázatkezelési tanácsadói szolgáltatásokat. Szakembereink mérhető és tartós eredményeket nyújtanak, amelyek hozzájárulnak a tőkepiacokba vetett bizalom megerősítéséhez, lehetővé teszik ügyfeleink számára az átalakulást és a gyarapodást, és utat mutatnak egy erősebb gazdaság, egy igazságosabb társadalom és egy fenntartható világ felé. A Deloitte több mint 175 éves múltra tekint vissza, jelenleg több mint 150 ország területén tevékenykedik. Ha többet szeretne tudni arról, hogy a Deloitte mintegy 345.000 szakembere hogyan teremt maradandó értéket, látogasson el a http://www.deloitte.com webhelyre!

„Jelen kiadvány kizárólag általános jellegű szakmai tájékoztatást tartalmaz, és nem minősül sem a Deloitte Touche Tohmatsu Limited („DTTL"), sem pedig tag- és kapcsolt vállalatainak hálózata (együttesen: a „Deloitte szervezet") által nyújtott tanácsadási vagy egyéb szolgáltatásnak. Javasoljuk, hogy a szervezetük pénzügyeit vagy üzletvitelét, illetve saját pénzügyeit befolyásoló bármely döntés meghozatala vagy ilyen jellegű lépés megtétele előtt kérjenek/kérjen, kifejezetten a szervezetükre/az Ön igényeire szabott, egyedi, szakmai tanácsadást. Az üzenetben foglalt információ pontosságával vagy teljességével kapcsolatban semmilyen jognyilatkozatot nem teszünk, szavatosságot nem vállalunk, kifejezett vagy hallgatólagos vállalást nem teszünk. Sem a DTTL, sem pedig tagvállalatai, kapcsolt vállalatai, alkalmazottai vagy megbízottai nem vállalnak felelősséget semminemű olyan kárért vagy veszteségért, mely közvetlenül vagy közvetetten a jelen kiadványban foglalt információk felhasználásából ered. A DTTL és valamennyi tagvállalata önálló, egymástól elkülönülő jogi személy."

© 2022 Deloitte Magyarország

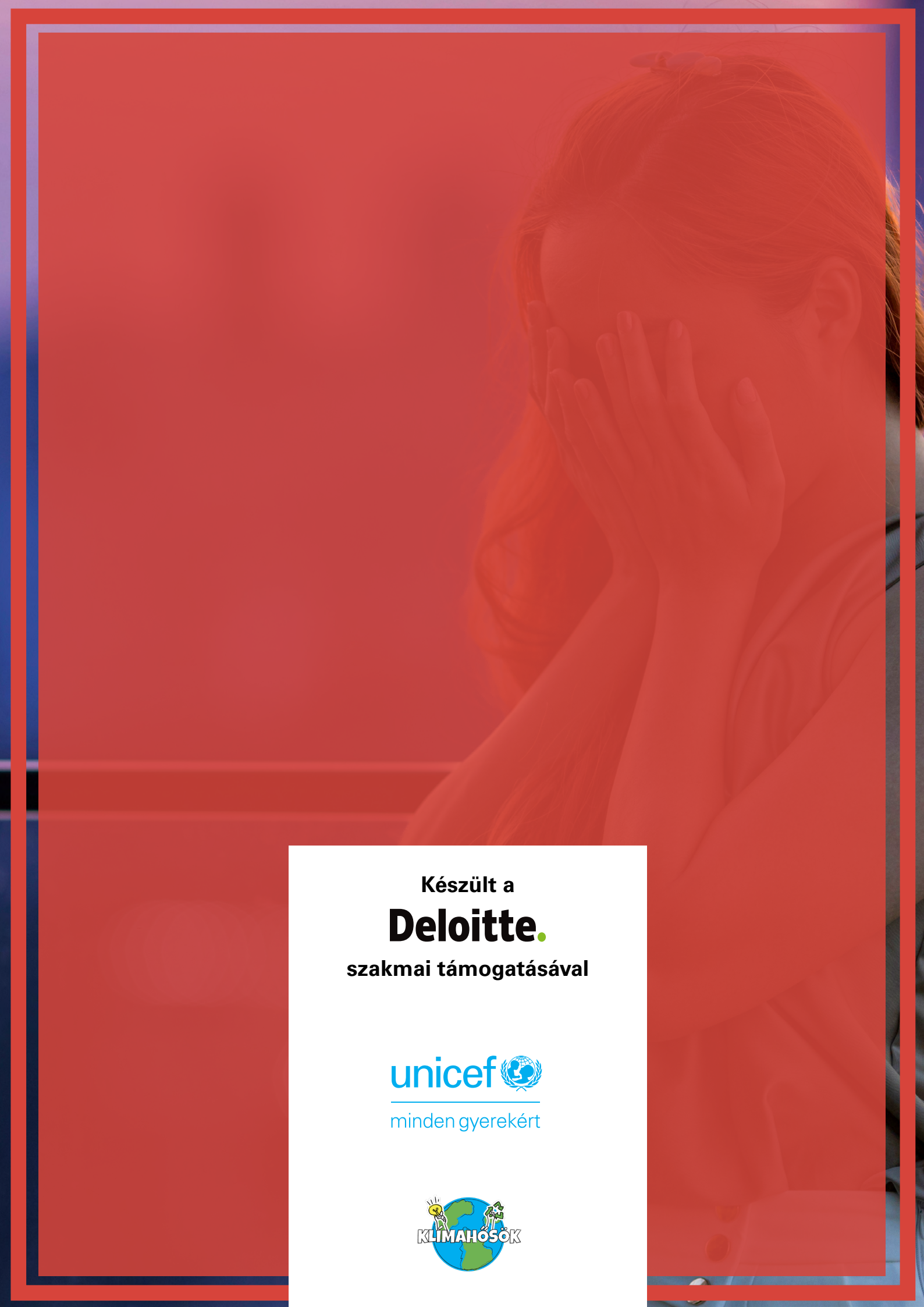

Készült a

Deloitte.

szakmai támogatásával

unicef

minden gyerekért

KLÍMAHŐSÖK

8

AKTIVIZMUS ÉS KÖZÖSSÉGI AKCIÓK

Deloitte.

KLÍMAHŐSÖK

unicef | minden gyerekért

1. BEVEZETÉS

Az aktivizmus a klímaváltozás mérséklését célzó cselekvésnek egy „negyedik” formája:

1. Vállalati, gazdasági szint
2. Politikai/ döntéshozói szint
3. Önálló, egyéni cselekvés
4. **AKTIVIZMUS**

Egy átfogó, magasabb szintű cselekvési forma az aktivizmus, mert egyszerre sok embert mozgat meg, és elősegíti a felsorolt három érdekcsoport együttműködésének elérését.

2. FOGALMAK

MI AZ AKTIVIZMUS?

Olyan erőfeszítések, amelyeknek a céljai a társadalmi, politikai, gazdasági, vagy környezeti reformok előmozdítása, akadályozása, vagy az azokba való beavatkozás[1].

MILYEN FORMÁI VANNAK?

„HÉTKÖZNAPI AKTIVIZMUS”

Például művészeti alkotások létrehozása („artivizmus”), számítógépes hackelés („hacktivizmus”) annak a megfontolása, hogy mire költi az ember a pénzét („gazdasági aktivizmus”) – például ha az ember nem vásárol olyan cégektől, amelyek etikátlanok a munkavállalóikkal szemben.

„KOLLEKTÍV CSELEKVÉS”

Többek által közösen koordinált, tiltakozó akció.

„TÁRSADALMI MOZGALOM”

Céltudatos, szervezett és hosszú időn át tartó kollektív cselekvés.

MI SZÁMÍT AKTIVIZMUSNAK?

Az aktivizmus nem csak egyféleképpen nézhet ki. Aktivizmusnak számít például:

- **a választott tisztségviselőknek, újságoknak címzett levelek írása**
- **petíciók indítása**
- **politikai kampányok indítása / azokhoz való csatlakozás**
- **egyes vállalkozások, szervezetek támogatása vagy bojkottálása**
- **különbözőféle demonstrációkban való részvétel - például gyülekezéseken, utcai felvonulásokon és sztrájkokon.**

AKTIVIZMUS A TÖRTÉNELEMBEN ÉS A JELENBEN

Már az időszámításunk előtti időkben is létezett aktivizmus – mint például a Római Birodalom idején szervezett rabszolgafelkelések (gondoljunk Spartacusra), de a közelebbi múltban is akadnak példák: a nők jogaiért folytatott mozgalmak, munkásmozgalmak és polgárjogi mozgalmak.

Bár klímaaktivizmus komoly múltra tekint vissza, a 2018-ban induló, fiatalok által szervezett klímasztrájkok fontos fordulópontnak számítanak[2] - a korábbinál komolyabb figyelmet sikerült felhívniuk a globális klímapolitikai kérdésekre.

3. KLÍMAAKTIVIZMUS

OKAI

Egy tanulmány szerint[3] a fiatalok első sorban az alábbi indokok miatt lesznek „klímaaktivisták”:

- **„Cserbenhagyás érzése”:** úgy érzik, hogy kormányaik nem tesznek eleget a klímáért, ezzel cserben hagyva őket.
- **„Környezeti aggodalom érzése”:** aggódás a környezeti veszélyek miatt.
- **„Személyes aggodalom érzése”:** aggódás a család, ismerősök és a jövő generációi miatt.

  „Bevonódás érzése”: az érzés, hogy részt vesznek a politikában, hogy a cselekedeteiknek hatása van.
- **„Közösségi részvétel és szolidaritás érzése”:** az érzés, hogy egy nagyobb közösség részei, amelynek van egy közös célja.
- **„Kollektív bűntudat érzése”:** azt érzik, hogy társadalmi csoportjuk hibás a klímaváltozás kialakulásában és előrehaladásában

Több tanulmány is megállapította, hogy a fiatalabb generációk radikálisabban fogják fel a klímaváltozás problémáját az idősebbeknél, veszélyesebbnek látják és azonnali cselekvést követelnek. Sokan a társadalmi és éghajlati igazságossághoz kötik a klímaaktivizmusukat.[4]

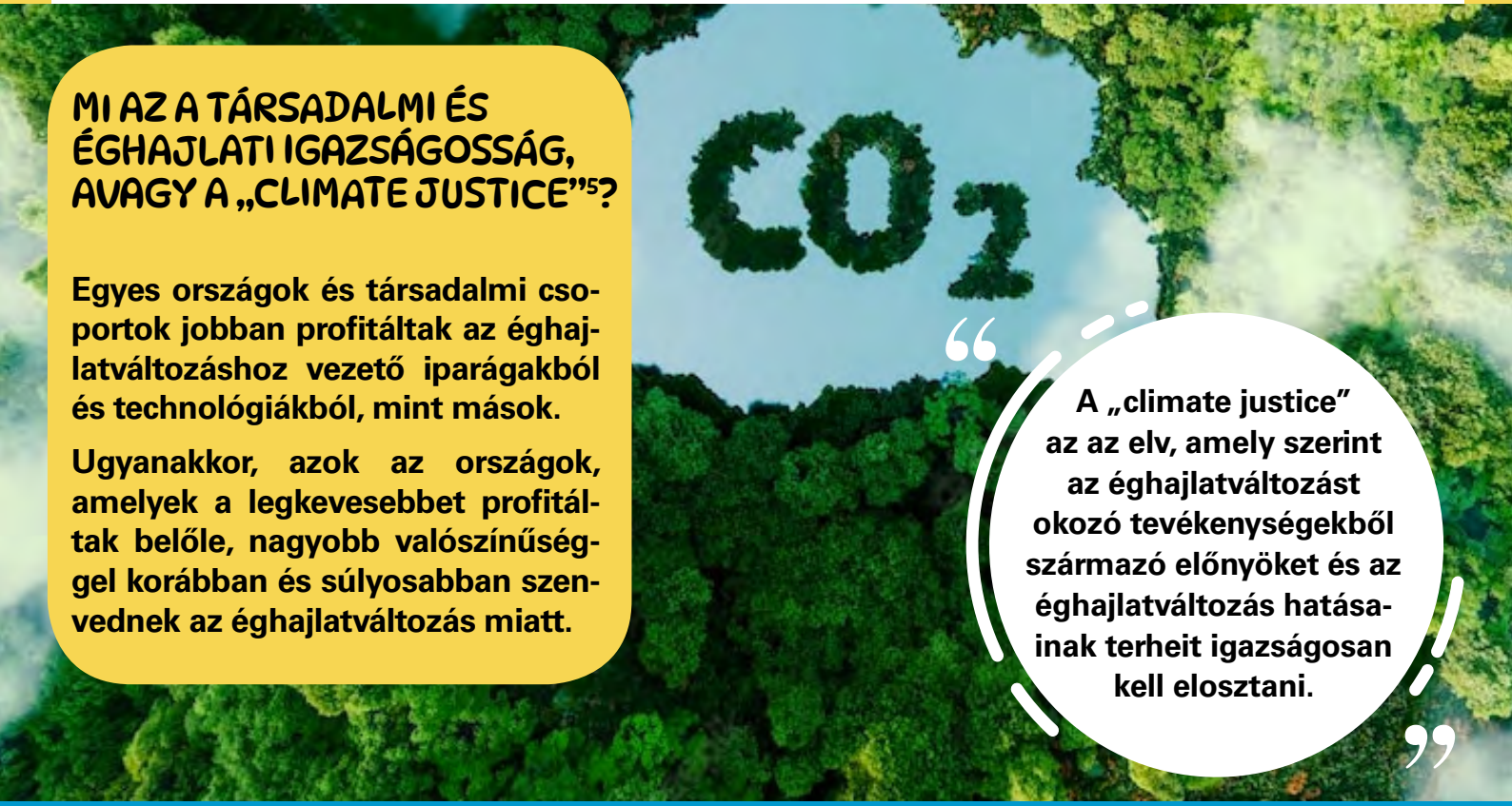

MI AZ A TÁRSADALMI ÉS ÉGHAJLATI IGAZSÁGOSSÁG, AVAGY A „CLIMATE JUSTICE”[5]?

Egyes országok és társadalmi csoportok jobban profitáltak az éghajlatváltozáshoz vezető iparágakból és technológiákból, mint mások.

Ugyanakkor, azok az országok, amelyek a legkevesebbet profitáltak belőle, nagyobb valószínűséggel korábban és súlyosabban szenvednek az éghajlatváltozás miatt.

> **A „climate justice” az az elv, amely szerint az éghajlatváltozást okozó tevékenységekből származó előnyöket és az éghajlatváltozás hatásainak terheit igazságosan kell elosztani.**

KÖVETKEZMÉNYEI

Tanulmányok alapján a fiatalok klímaaktivizmusának megfigyelhetők mind belső (személyes), mind külső (társadalmi) következményei[6]:

BELSŐ

A fiatal aktivisták életével kapcsolatosan megfigyelt változások:

- Megnövekedett tisztelet a természet iránt.
- A klímaváltozás folyamatainak mélyebb megértése (mindennapi és politikai szinten).
- Megváltozott önkép: megnövekedett énhatékonyság*, saját magukba vetett hit és optimizmus.
- Értékes társaskapcsolatok.

***Énhatékonyság:** A saját képességeinkről és magabiztosságunkról való tudás, egy adott cél eléréséhez kapcsolódóan. Más szóval, a saját sikerességünkbe és a sikerességhez szükséges képességeinkbe vetett hitünkre utal[7].

KÜLSŐ

Nehéz pontosan megmondani, hogy milyen hosszú távú politikai hatásokat értek el eddig a klímaaktivisták, hiszen a változás lassú és folyamatos. Azonban az alábbiak megfigyelhetők:

- Kiemelt figyelem felhívása a problémára és annak sürgősségére, és az általa okozott egyenlőtlenségeknek a kihangsúlyozása
- Társadalmi párbeszéd indítása, a probléma politikai kontextusba való helyezése.
- Különböző érintetti csoportok összefogása (pl. diákok, szervezetek, környezetvédők, tanárok, hétköznapi érdeklődők).

4. A KÖZÖSSÉGI MÉDIA SZEREPE A KLÍMAAKTIVIZMUSBAN

Mint ahogy életünk szinte minden területén, így az aktivizmusban – kifejezetten a fiatalabb generáció klímaaktivizmusában is kiemelt szerepe van a közösségi médiának.

A klímaválságról való párbeszéd az online közösségi platformokon számos előnyhöz vezethet, figyelemfelkeltő erejét tekintve. Azonban itt is fontos a kritikus szemlélet. Alább bemutatunk pár szempontot, amit érdemes figyelembe venni a témában.

ELŐNYÖK

- A klímaváltozás sokak számára absztrakt, megfoghatatlan fogalom - a közösségi média k**épes a témát pszichológiailag közelebb hozni az egyénekhez**, így **személyesebbé és konkrétabbá téve a kapcsolódó kérdéseket**[8].
- Ösztönözi a klímaváltozással kapcsolatos **tudásmegosztást**.
- Hasznos a klímaaktivizmus szerveződéséhez, a **mozgósításhoz**[9].
- Teret ad a témának a **másokkal való megvitatására**.
- Ideális esetben csökkentheti a különböző társadalmi csoportok ismeretei közötti különbséget – **a tudást háttértől, státusztól függetlenül elérhetővé teszi**.

HÁTRÁNYOK

- Hiteltelen források követése téves információk terjedéséhez vezethet.
- Sok esetben túlterhelhet minket információkkal – emiatt nehézzé válhat kiszűrni a valóban fontos és releváns üzeneteket.
- A túlzottan negatív fókuszú, pesszimista kommunikáció klímaszorongáshoz vezethet - bár elkerülhetetlen, hogy tisztában legyünk a problémákkal és tényekkel, fontos a konstruktív kommunikáció.
- Egyes vállalatok, tartalomkészítők használhatják a közösségi média felületeiket „zöldre mosásra", például alaptalanul fenntarthatónak beállított termékek reklámozásával.

A fentiek tekintetében nagyon fontos, hogy válogassuk meg, milyen oldalakat követünk a közösségi médiában, kiknek hiszünk, mi alapján cselekszünk!

(A teljesség igénye nélkül) összeszedtük néhány érdekes és hasznos kezdeményezés Instagram oldalait (angol nyelven), amelyeket érdemes figyelemmel követni, mert rálátásunk szerint megbízhatónak és informatívnak tűnnek.

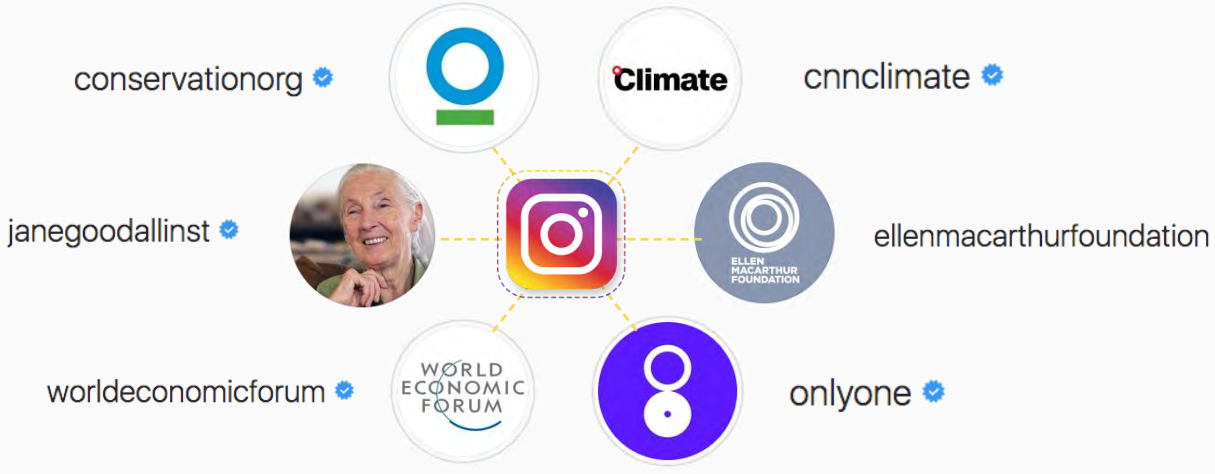

5. HA MÉG TÖBBET SZERETNÉL TUDNI A KLÍMAVÁLTOZÁSRÓL ÉS A MEGOLDÁSI LEHETŐSÉGEKRŐL

Hogyan lehetsz magabiztos aktivista? Ha magabiztos vagy a témával kapcsolatos ismereteidben és tudásodban. Hol tanulhatsz ezekről a témákról többet? Mivel a klímaváltozás egy globális és nagyon komplex folyamat, hatással van minden tudományterületre, ezért a tanulási lehetőségek tárháza is végtelen. Az alábbiakban szeretnénk pár példát mutatni arra, hogy milyen irányokat lehet választani továbbtanulás vagy csak az ismereteitek kiegészítése céljából. Ezeken a kérdéseken érdemes először elgondolkoznod: Milyen hosszú képzésen szeretnél részt venni, illetve mennyi időt tudsz erre szánni? Egyetemi képzésen vagy kötetlenebb formában szeretnél tanulni? Online vagy offline? Ha személyes oktatásban szeretnél részt venni, itthon vagy külföldön szeretnél tanulni?

Rengeteg különböző területen tanulhattok a fenntarthatóságról. A kurzusok, tárgyak, képzések és programok listája végtelen, ezért mi néhány példát emeltünk ki a hazai és külföldi egyetemi képzések és angol nyelvű online kurzusok közül:

Tudomány-területek[5]	Egyetemi képzés		Angol nyelvű online kurzus
	Itthon	Külföldön (EU)	
Agrártudományok	**Fenntartható takarmányozás**	**Sustainable Development in Agriculture** (Dánia)	**Fish Stocks Sustainability**
Bölcsészet-tudományok	**Környezetvédelmi szakpszichológus**	**Advanced Migration Studies** (Dánia)	**Strategic Communication for Sustainability Leaders**
Műszaki tudományok	**Fenntartható energetikai szakmérnök**	**Sustainable Energy** (Dánia)	**Sustainable Energy**
Orvos tudományok	**Fenntarthatóság az egészségügyben** kurzus	**Global Health** (Dánia)	**Microplanning for Immunization**
Társadalom tudományok	**Humánökológia**	**Technology, Sustainable Urban Development** (Finnország)	**The Post-Capitalist Order, What is a Circular Economy?**
Természet-tudományok	**Meteorológus, éghajlatkutató**	**Global Sustainability Science** (Hollandia)	**Planetary Boundaries**

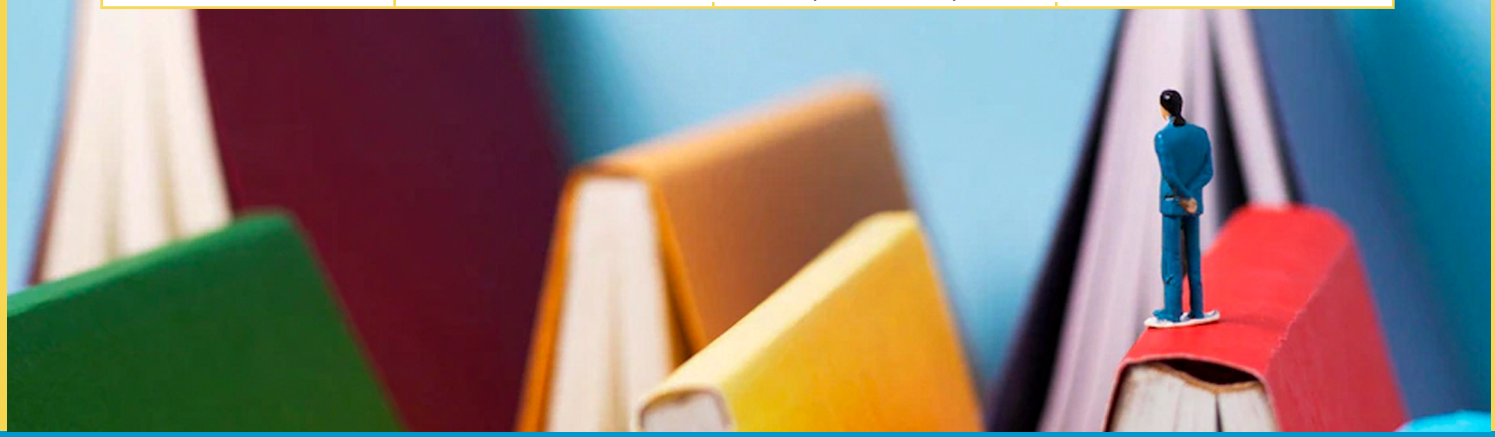

6. SZERVEZETEK, AMELYEKET ÉRDEMES KÖVETNI; ÖNKÉNTESKEDÉSI LEHETŐSÉGEK

Aktivista sokféleképpen lehetsz. Javasoljuk, hogy ha az időd engedi, akkor csatlakozz egy általad választott szervezethez, akiknek a munkáját az idővel vagy anyagi hozzájárulással tudod segíteni. Így nem csak a fenntarthatóság érdekében teszel többet, de jó eséllyel hozzád hasonló értékrenddel rendelkezőkkel, esetleg Klímahősökkel is találkozhatsz.

A Fridays for Future egy nemzetközi kezdeményezés neve, aminek a keretében kezdetben iskolások tüntettek azért, hogy felhívják magukra a döntéshozók figyelmét. Az itthon is rendszeresen megrendezésre kerülő klímasztrájkjaikhoz is csatlakozhatsz.

A Greenpeace önkéntes vagy aktivista csapatához csatlakozva megismerheted a globális szervezet hazai ágának tevékenységét és számos programban részt vehetsz. Ha ezekhez nincs kedved, akkor is érdemes a honlapjukon közzétett petíciókat rendszeresen megnézni, és a szívedhez közelálló ügyekért kiállni, akár a közösségi médiában szót emelni.

A Magyar Természetvédők Szövetsége kiemelt figyelmet fordít a fiatalok környezeti nevelésére és a közösségépítő programok szervezésére. Érdemes a honlapjukon körbe nézni, számos témában találhatóak oktató anyagok.

Ha szívesen becsatlakoznál a nemzetközi klímaaktivizmus közösségébe, akkor érdemes a 350 hírlevelére feliratkozni és tevékenységeiket nyomonkövetni.

Ahogy korábban is hangsúlyoztuk, a fenntartható fejlődés nem merül ki a környezetvédelemben: a társadalmi különbségek csökkentése is a Fenntartható Fejlődési Célok részét képezi, és elengedhetetlen egy egyensúlyban levő, egészséges világ megteremtéséhez. Ha úgy érzed, hogy van lehetőséged hátrányos helyzetben levőkön segíteni, számos szervezet várja a jelentkezésedet. Ilyenek például a Menhely Alapítvány és a Bagázs.

A WWF a világ legnagyobb természetvédelmi civil szervezete. A magyarországi szervezet honlapján érdekes cikkek, tippek és kezdeményezések mellett arra is lehetőséget kaphatsz, hogy „örökbefogadj” állatokat, vagy, hogy jelentkezz önkéntesnek.

Segíts az egyik legismertebb afrikai éghajlatvédelmi aktivistának, Elizabeth Wathutinak! Írd alá Te is a levelét, melyez az COP27 éghajlatváltozási tárgyalások kapcsán írt a világ vezetőinek.

7. TIPPEK, KIHÍVÁSOK

Hívd ki a barátaidat az alábbi fenntarthatósági kihívások teljesítésére!

Vegyetek részt közösen egy hétvégi önkéntes akcióban, egy Nektek szimpatikus szervezettel közösen!

Érdekes akciókat szervez például a PET kupa.

Osszatok meg egymással érdekes, a fenntarthatósághoz kapcsolódó kurzusokat, tananyagokat!

Végezzetek el egy egyszerű, online kurzust fenntarthatóság témában!

Menjetek el „plogging'-olni (ez a kocogás közbeni szemétszedést jelenti). Számos szervezet kezdeményez érdekes szemétszedési akciókat!

Források:

1. Neas S, Ward A and Bowman B (2022) Young people's climate activism: A review of the literature. Front. Polit. Sci. 4:940876.
2. Martiskainen,M., Axon, S., Sovacool, B., Sareen, S., Furszyfer Del Rio, D., Axon, K., et al. (2020). Contextualizing climate justice activism: Knowledge, emotions,motivations, and actions among climate strikers in six cities. Global Environ.Change 65, 1–18.
3. Bowman, B. (2020). 'They don't quite understand the importance of what we're doing today': the young people's climate strikes as subaltern activism. Sustain. Earth 3, 16.
4. MIT Climate Portal: Climate Justice | MIT Climate Portal
5. Neas S, Ward A and Bowman B (2022) Young people's climate activism: A review of the literature. Front. Polit. Sci. 4:940876.
6. American Psychologial Association Self-Efficacy Teaching Tip Sheet (apa.org)
7. Olumide Idowu, 2018
8. Wielk, E., and Standlee, A. (2021). Fighting for their future: an exploratory study of online community building in the youth climate change movement.
9. https://mindentudas.hu/el%C5%91ad%C3%A1sok/tudom%C3%A1nyter%C3%BCletek.html
10. Képek forrása: www.freepik.com
11. Ikonok forrása: thenounproject.com

A Deloitte név egy vagy több Deloitte Touche Tohmatsu Limited („DTTL") társaságra, a tagvállalatok globális hálózatára és azok kapcsolt vállalkozásaira utal (együttesen: a „Deloitte szervezet"). A DTTL (vagy „Deloitte Global") és valamennyi tag- és kapcsolt vállalata önálló, egymástól elkülönülő jogi személy, melyek harmadik felek irányába egymás nevében nem vállalnak kötelezettségeket. A DTTL, valamint annak tag- és kapcsolt vállalatai kizárólag saját tetteikért és mulasztásaikért felelnek. A DTTL ügyfelek számára nem nyújt szolgáltatásokat. További információ a deloitte.hu/magunkról webhelyen olvasható.

A Deloitte a Fortune Global 500® cégek közel 90%-a és több ezer magáncég számára nyújt iparágvezető könyvvizsgálati és bizonyossági, adózási és jogi, vezetői, pénzügyi és kockázatkezelési tanácsadói szolgáltatásokat. Szakembereink mérhető és tartós eredményeket nyújtanak, amelyek hozzájárulnak a tőkepiacokba vetett bizalom megerősítéséhez, lehetővé teszik ügyfeleink számára az átalakulást és a gyarapodást, és utat mutatnak egy erősebb gazdaság, egy igazságosabb társadalom és egy fenntartható világ felé. A Deloitte több mint 175 éves múltra tekint vissza, jelenleg több mint 150 ország területén tevékenykedik. Ha többet szeretne tudni arról, hogy a Deloitte mintegy 345.000 szakembere hogyan teremt maradandó értéket, látogasson el a http://www.deloitte.com webhelyre!

„Jelen kiadvány kizárólag általános jellegű szakmai tájékoztatást tartalmaz, és nem minősül sem a Deloitte Touche Tohmatsu Limited („DTTL"), sem pedig tag- és kapcsolt vállalatainak hálózata (együttesen: a „Deloitte szervezet") által nyújtott tanácsadási vagy egyéb szolgáltatásnak. Javasoljuk, hogy a szervezetük pénzügyeit vagy üzletvitelét, illetve saját pénzügyeit befolyásoló bármely döntés meghozatala vagy ilyen jellegű lépés megtétele előtt kérjenek/kérjen, kifejezetten a szervezetükre/az Ön igényeire szabott, egyedi, szakmai tanácsadást. Az üzenetben foglalt információ pontosságával vagy teljességével kapcsolatban semmilyen jognyilatkozatot nem teszünk, szavatosságot nem vállalunk, kifejezett vagy hallgatólagos vállalást nem teszünk. Sem a DTTL, sem pedig tagvállalatai, kapcsolt vállalatai, alkalmazottai vagy megbízottai nem vállalnak felelősséget semminemű olyan kárért vagy veszteségért, mely közvetlenül vagy közvetetten a jelen kiadványban foglalt információk felhasználásából ered. A DTTL és valamennyi tagvállalata önálló, egymástól elkülönülő jogi személy."

© 2022 Deloitte Magyarország

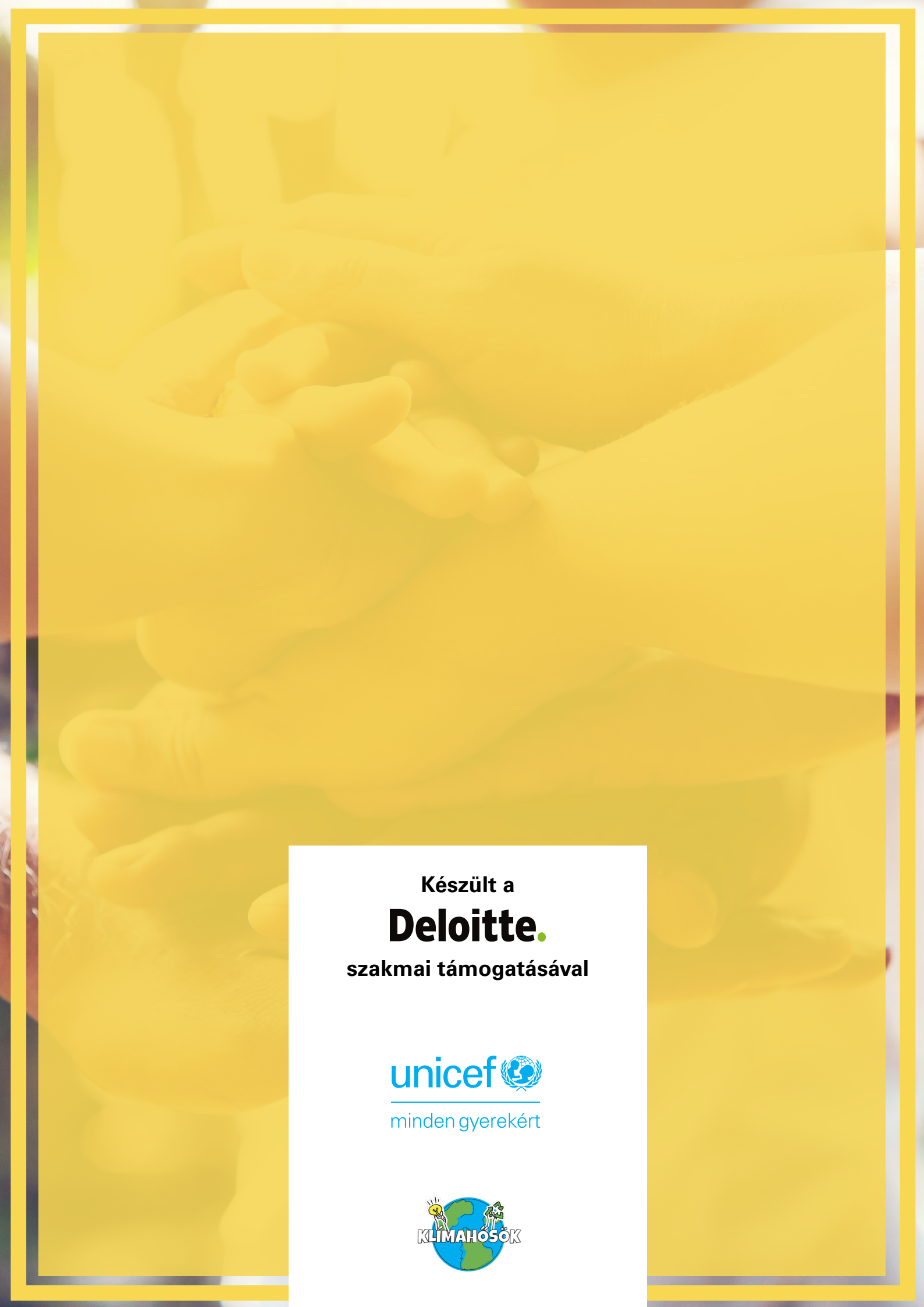

Készült a

Deloitte.

szakmai támogatásával

unicef

minden gyerekért

KLÍMAHŐSÖK

9

SZERVEZETEK ÉS EGYEZMÉNYEK

unicef | minden gyerekért

1. INTRO: A SZABÁLYOZÁS ÉS EGYEZMÉNYEK FONTOSSÁGA

A fenntartható fejlődésre több definíció létezik – az egyik, széleskörűen elfogadott meghatározás így szól:

„A gazdasági fejlődést, a környezetvédelmet és a társadalmi igazságosságot összekötő haladás víziója, amelynek értékeit a demokratikus kormányok és politikai mozgalmak világszerte elismerik.[1]"

Ebből adódóan, a nemzetközi és állami szintű kormányzati szervezeteknek kiemelt, szerves szerepük van a fenntarthatóbb jövő felé vezető változásnak.

MIT TEHETNEK A KORMÁNYOK?

A kormányoknak rendkívül sok eszköz van a kezükben az érintett szereplők környezetvédelemre való ösztönzésére, például:

- **szabályozási intézkedéseket alkalmazhatnak (pl. Az újrahasznosítási arányokra vonatkozó kötelezettségek kapcsán)**
- **a szennyezéshez közvetlenül kapcsolódó adókat vethetnek ki (pl. adók kivetése a vállalatok felé, ha egy bizonyos szint fölött van a CO_2 kibocsátásuk)**
- **más gazdasági ösztönzőket biztosíthatnak a kevésbé szennyező technikákat alkalmazó termelésre és a „környezetbarátabb" termékre való átállásra (pl. vállalatok támogatása a napenergiára való átállásban)**

2. ÖSSZKÉP:
MILYEN TÉMAKÖRÖKRE VONATKOZNAK ÁLTALÁBAN AZ ÁLLAMOK KÖRNYEZETVÉDELMI KEZDEMÉNYEZÉS

Az Eurostat és az OECD felmérései alapján az államok környezetvédelemmel kapcsolatos intézkedései leggyakrabban az alábbi témakörökre vonatkoznak:

Levegő és éghajlat védelme:

üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentése

Szennyvízgazdálkodás,

a felszíni vizek szennyezésének megelőzése

Hulladékgazdálkodás:

hulladék keletkezésének megelőzése, környezetre gyakorolt káros hatásainak csökkentése

Talaj, talajvíz és víz:

védelem és helyreállítás

Zajszennyezés, rezgés:

közlekedési, valamint ipari tevékenységekből adódó zaj és rezgések szabályozása, csökkentése

Biológiai sokféleség és táj védelme:

állat- és növényfajok, ökoszisztémák és élőhelyek, természetes tájak védelme és helyreállítása

Sugárzás elleni védelem

Kutatás és fejlesztés

3. VILÁGSZINTŰ EGYEZMÉNYEK, KEZDEMÉNYEZÉSEK

Amikor az ember folyamatosan rossz híreknek van kitéve a klímaváltozással kapcsolatosan, néha hajlamos elfelejteni, hogy néhány pozitív irányú változás is folyamatban van: nemzetközi, regionális és lokális szinten is egyre nagyobb figyelmet kap a klímaváltozás és fenntarthatóság kérdése.

Világ szinten 1988 óta (többek között) az alábbi mérföldköveket tapasztalhattuk, első sorban az ENSZ kezdeményezései által:

1988

AZ IPCC LÉTREHOZÁSA[2]

- *Intergovernmental Panel on Climate Change:* **Éghajlatváltozási Kormányközi Testület**
- 5-7 évente helyzetértékelő jelentést tesz közzé, amelyet az éghajlati ismeretek referenciapontjának tekintenek
- Az utolsó riport 2022 februárjában jelent meg és többek között a jelenlegi gazdasági modellek súlyos kockázataira és az alternatív gazdasági modellekben rejlő lehetőségekre hívta fel a figyelmet

1992

A UNFCCC LÉTREHOZÁSA[3]

- *United Nations Framework Convention on Climate Change*: **ENSZ Éghajlatváltozási Keretegyezménye**
- Jelenleg **197 ország** vesz részt az egyezményben
- A Keretegyezmény kapcsán a résztvevő államok **hivatalosan elismerték a globális felmelegedés létezését** és megszületett egy **globális célkitűzés az üvegházhatású gázok koncentrációjának stabilizálására**

1995

ELSŐ COP[4]

- *Conference of the Parties* – Felek Konferenciája
- Évente, az országaink vezetői számára megrendezett csúcskonferencia a globális felmelegedés rendszeres megvitatására

1997

COP 3, 1997: KYOTO PROTOKOLL[5]

- A harmadik „Felek Konferenciáján” megszületett az első nagy, nemzetközi elköteleződés
- Vállalás: 2008 és 2012 között, majd 2012 és 2020 között a **kibocsátások** (átlagosan) 5%-kal való **csökkentése**

2015

COP 21, 2015: PÁRIZSI EGYEZMÉNY[6]

- Vállalás: a globális átlaghőmérséklet emelkedésének 2 °C alatt tartása, az iparosodás előtti szinthez képest
- Célkitűzés: **net-zero*** (avagy klímasemlegesség) **elérése a 21. század közepéig**
- Fenntartható Fejlődési Célok kidolgozása (SDG-k)

*Net-zero: amikor ugyanannyi üvegház-hatású gáz (ÜHG) kerül a légkörbe, amennyi el is tud távolodni magától; tehát egy egyensúlyhelyzet a kibocsátott ÜHG és a légkörből kivont ÜHG mennyisége között.

Említésre méltó nemzetközi kezdeményezés a **Föld Napja**, amely minden évben **április 22.**-ére esik és célja a figyelemfelkeltés a bolygónk védelme kapcsán. Ezen a napon világszerte érdekes, fenntarthatósággal kapcsolatos eseményeken és rendezvényeken lehet részt venni.

Magyarországon 1990 óta rendezik meg.

4. AZ ENSZ FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉSI CÉLJAI

Az Egyesült Nemzetek Szervezete által kitűzött célok, avagy SDG-k (SDG: Sustainable Development Goals) 17, egymással összefüggő globális célt fogalmaznak meg, amelyeket az ENSZ 2030-ig szóló Menetrendjének részeként „egy mindenki számára jobb és fenntarthatóbb jövő elérésére” szabtak.

VIDEÓK:

Az SDG-k az EU-ban (1:20 perc)

SDG-k elmagyarázva (5 perc)

- A célok széleskörűek és **összefüggnek egymással.**
- Minden célhoz **konkrét alcélok** tartoznak.
- A célokat **2030-ig** kell elérni. A velük kapcsolatos előrehaladásról az ENSZ minden évben egy **állapotfelmérő riportot** jelentet meg, illetve elérhetővé tett **online mérőeszközöket** az előrehaladás nyomonkövetésére
- ***A vállalati szektorban is egyre komolyabb trend az SDG-k mentén fenntarthatósági célokat kitűzni.***

KRITIKUS SZEMLÉLET MEGŐRZÉSE:

Ugyan nagyon fontos, hogy figyelembe vegyük a klímapolitikával kapcsolatos pozitív fejleményeket, azért az sem ideális, ha az ember túlságosan ezekre hagyatkozik – **hiszen önmagukban ezek sem elegek a rendszerszintű változás eléréséhez.** A szabályozások általában hosszú távú célokat tűznek ki, így az eredményeik rövid távon gyakran még nem érezhetőek.

Fontos, hogy **folyamatosan tájékozódjunk az aktuális eseményekről és azok valódi hatásairól,** megkérdőjelezzük hatékonyságukat, és arra törekedjünk, hogy a legjobb képességeink és lehetőségeink szerint magunk is hozzájáruljunk a pozitív irányba vezető változáshoz.

Például, tekintve, hogy az SDG-k milyen univerzális célokat tűznek ki iránymutatásként, amik nem konkrét iparágakra vagy vállalatokra vonatkoznak és ilyen kontextusban nehezen mérhetők, ezért előfordul, hogy vállalatok nem megfelelően használják ezeket és beleeshetnek a „zöldre mosás” csapdájába

5. REGIONÁLIS KEZDEMÉNYEZÉSEK: AZ EURÓPAI ZÖLD MEGÁLLAPODÁS

Az Európai Unió élen szeretne járni a klímaváltozás megfékezésében, ezért a 2020-ban elfogadott Zöld Megállapodásában[8] („EU Green Deal") célként tűzte ki, hogy az első klímasemleges kontinenssé váljon.

AZ EURÓPAI ZÖLD MEGÁLLAPODÁS FŐ ELVEI:

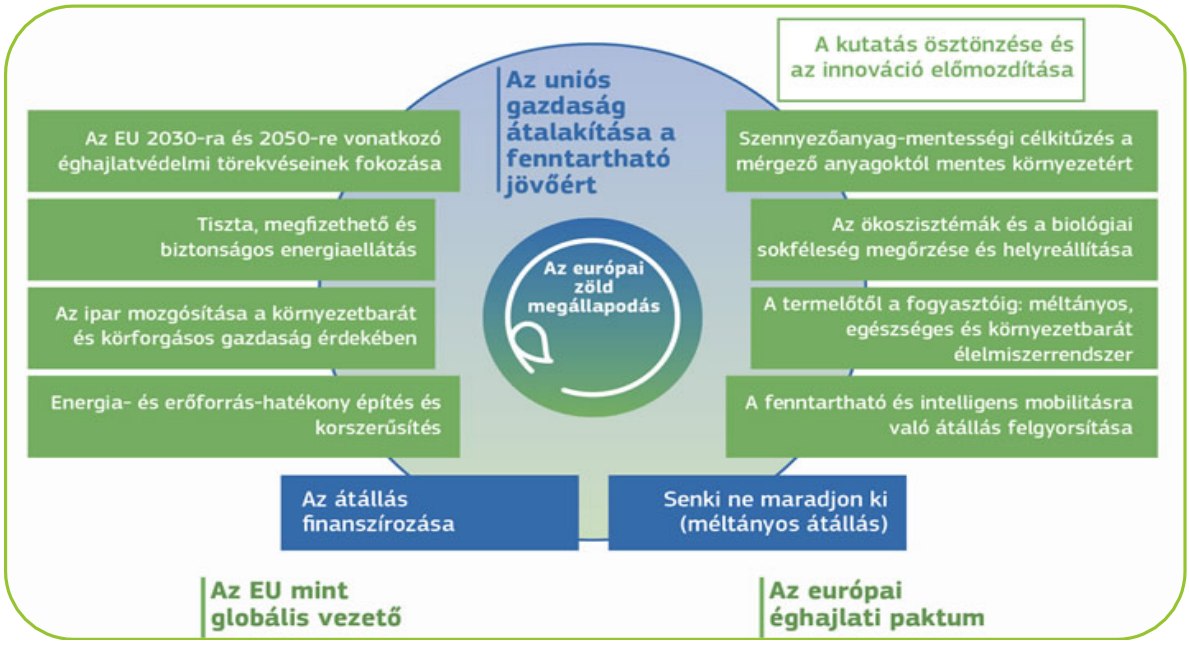

Ábra forrása: Az európai Bizottság Közleménye, 2019[9]

Kötelező EU klímacél:

- klímasemlegesség 2050-ig
- 55%-os üvegház hatású gáz kibocsátás csökkentés 2030-ig a 1990-es értékhez képest ("Fit for 55" csomag)

Országok számára **kötelező a nemzeti klímaváltozás adaptációs stratégiák készítése**

Az EU a célok elérését **ambiciózus finanszírozás**sal támogatja

TUDTAD-E?

Az Európai Unió 2005-ben létrehozta az ú.n. kibocsátás-kereskedelmi rendszert (Emissions Trading System, ETS).

MI IS EZ?[10]

Az Unió meghatároz egy **szén-dioxid kibocsátási „küszöböt”** bizonyos iparágakban tevékenykedő vállalatok számára. Efelett a határérték felett **a vállalatok csak szén-dioxid kvótákért cserébe szennyezhetik a levegőt**.

A meghatározott mennyiségű ingyenes kvótákon túl a vállalatok **aukciók keretében tudnak több ÜHG kibocsátási keretet vásárolni**. Ennek az a célja, hogy a vállalatok anyagi ösztönzők révén motiváltak legyenek csökkenteni a kibocsátásaikat.

A kvóta úgy működik, hogy egy CO2-egység egy tonna szén-dioxid kibocsátását engedélyezi. **A fel nem használt kvótát a vállalatok eladhatják.**

Bizonyos időközönként az EU felülvizsgálja a meghatározott határértékeket (ált. csökkenti) és az érintett iparágakat (ált. kibővíti). **A 2005-ben életbe lépett program 2021-ben lett negyedszerre kibővítve.**

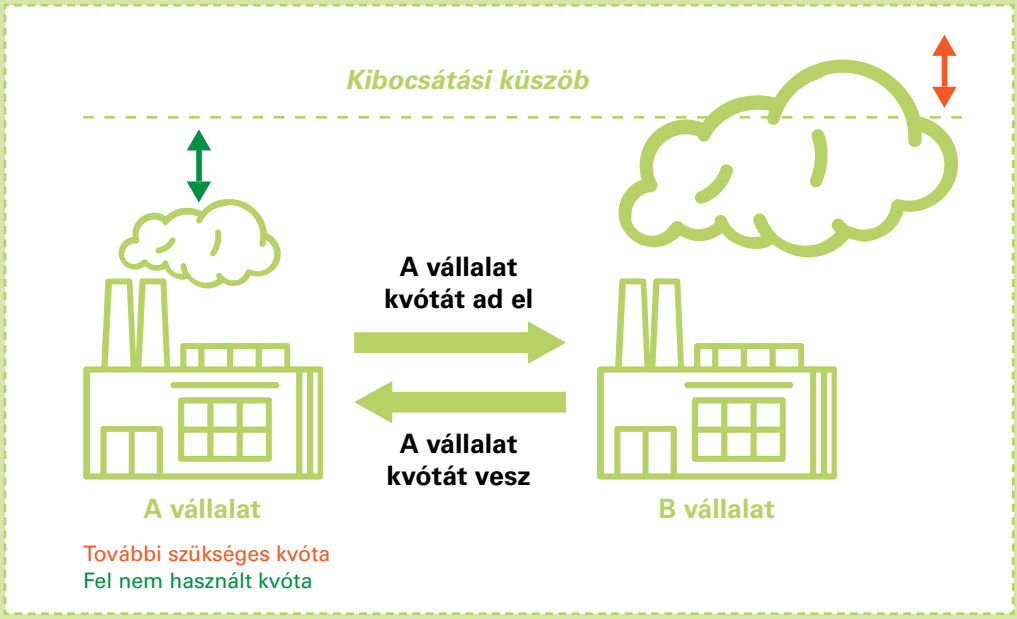

Ábra forrása: IrishEnvironment.com[11]

6. A MAGYARORSZÁGI SZABÁLYOZÓI KÖRNYEZET

Magyarországon a klímacélokkal kapcsolatos törekvéseket a 2020-ban elfogadott Klímatörvény[12] fogalmazza meg. Ebben a legfontosabb célkitűzés **a teljes klímasemlegesség elérése 2050-ig**, amelynek a tervek szerint egy fontos mérföldköve az ország kibocsátásainak 40%-al való csökkentése 2030-ig, az 1990-es szinthez képest. Hazánk jelenleg az egyetlen közép-európai ország, amely a klíma céljait törvénybe is foglalta. A 2030-ra kitűzött célok elérése jelenleg nagyon valószínűnek tűnik. Azonban sok szakember tudományos szempontból megkérdőjelezi a hosszú távú célok elérésére irányuló intézkedések tempóját és hatékonyságát – és még nagyon sok tennivalót jósolnak a 2030 és 2050 közötti időszakra.

Szakértők szerint[13] Magyarországon az alábbi témakörök lennének a legkritikusabbak a klímacélok elérése kapcsán (a teljesség igénye nélkül):

Infrastruktúra és közlekedés: Olyan módon alakítani az infrastruktúrát, hogy az autós forgalom csökkenni tudjon (pl. vasút fejlesztése).

Épületek optimalizálása: A csökkenő lakosság ellenére Magyarországon egyre több ingatlan épül. Fontos a meglévő / épülő ingatlanok esetében fenntarthatósági szempontokat (pl. energiahatékonyság) figyelembe venni.

GDP függetlenítése a természeti erőforrások felhasználásától: a gazdaságban kevesebb hangsúlyt fektetni olyan iparágakba való befektetésekbe, bevételekre, amelyek a természeti erőforrások intenzív felhasználásán alapulnak.

Átallás alternatív energiaforrásokra: Fontos lépés lesz a Mátrai Erőmű lignittüzelő blokkjainak leállítása, valamint a nap-és szélenergiatermelésnek a támogatása.

Erdős területek növekedésének újraindítása: Többek között a szén-dioxid elnyelése és a biodiverzitás megőrzése céljából.

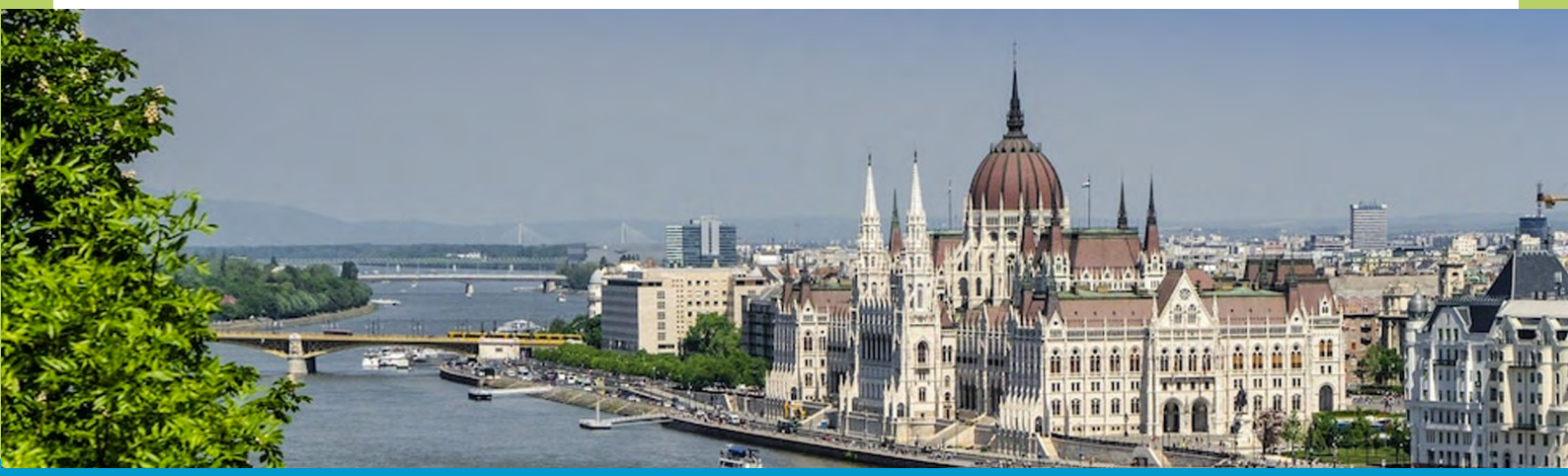

7. ÁTTEKINTÉS: A KÖRNYEZETVÉDELMI SZABÁLYOZÁSOK LEHETSÉGES GAZDASÁGI HATÁSAI

Sokat hallhattuk már, hogy az emberek aggódnak a környezetvédelmi szabályozásoknak a gazdaságra való hatásaitól. Sokakban él a prekoncepció, hogy ezek hátráltathatják a gazdasági fejlődést és az általános jóllétet – az alábbiakban bemutatunk pár kulcstényezőt a témában.

Erőforrások hosszú távú átrendeződése a gazdaságban

- Az előírások által rövid távon megnövekedhetnek a vállalatok termelési költségei, pl. kibocsátások csökkentése érdekében végrehajtott beruházások / megnövekedett működési költségek miatt
    - Ez rövid távon befolyásolhatja az érintett ágazatok versenyképességét és az áruk iránti keresletet, és ezzel az erőforrások átrendeződéséhez vezethet

Innováció serkentése

- A környezetvédelmi előírások serkentik az innovációt
- Megnövekedhetnek a természeti erőforrások hatékony felhasználására és a kevésbé szennyező termékek előállítására vonatkozó beruházások

Törekvések nemzetközi szintű összehangolása

- Ha egyes nemzetekben szigorúbbak a szabályozások, mint máshol, akkor rövid távon csökkenhet a versenyképessége az ezekben az országokban működő vállalatoknak (pl. EU országokban rákényszerülnek a vállalatok, hogy környezetbarátabb technológiákba fektessenek pénzt, míg egyes országokban erre nem kellene költeniük)
- Ezáltal az országban növekedhet az import, csökkenhet az export
- Egyes esetekben vállalatok külföldre költöztethetnek üzemeket

Gazdasági lehetőségek

- A környezetvédelmi szabályok ösztönzik az olyan új vállalkozások / iparágak fejlődését, amelyek később fontos export termékké válhatnak az ország / vállalat számára
- Pl. mára Dánia teljes exportjának jelentős részét teszi ki a szélturbinák exportja

Források:

1. Sustainable development- Environment- European Commission (europa.eu)
2. IPCC — Intergovernmental Panel on Climate Change
3. UNFCCC
4. Conference of the Parties (COP) | UNFCCC
5. COP 3 | UNFCCC
6. COP 21 | UNFCCC
7. Ensz.kormany.hu
8. Európai zöld megállapodás | Európai Bizottság (europa.eu)
9. Az európai Bizottság Közleménye, 2019.12.11 https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:52019DC0640& from=SL
10. Amit érdemes tudni az EU kibocsátás-kereskedelmi rendszeréről és reformjáról | Hírek | Európai Parlament (europa.eu)
11. Environmental Matters on the Island of Ireland » EU Emission Trading System (ETS) (irishenvironment.com)
12. 2020. évi XLIV. törvény a klímavédelemről- Hatályos Jogszabályok Gyűjteménye (jogtar.hu)
13. Dombi Mihály, 2022 Lehet, hogy csökkentek Magyarországon a kibocsátások, de a környezetterhelés és anyaghasználat nőtt | Másfélfok (masfelfok.hu)
14. Képek forrása: freepik.com
15. Ikonok forrása: thenounproject.com

A Deloitte név egy vagy több Deloitte Touche Tohmatsu Limited („DTTL") társaságra, a tagvállalatok globális hálózatára és azok kapcsolt vállalkozásaira utal (együttesen: a „Deloitte szervezet"). A DTTL (vagy „Deloitte Global") és valamennyi tag- és kapcsolt vállalata önálló, egymástól elkülönülő jogi személy, melyek harmadik felek irányába egymás nevében nem vállalnak kötelezettségeket. A DTTL, valamint annak tag- és kapcsolt vállalatai kizárólag saját tetteikért és mulasztásaikért felelnek. A DTTL ügyfelek számára nem nyújt szolgáltatásokat. További információ a deloitte.hu/magunkról webhelyen olvasható.

A Deloitte a Fortune Global 500® cégek közel 90%-a és több ezer magáncég számára nyújt iparágvezető könyvvizsgálati és bizonyossági, adózási és jogi, vezetői, pénzügyi és kockázatkezelési tanácsadói szolgáltatásokat. Szakembereink mérhető és tartós eredményeket nyújtanak, amelyek hozzájárulnak a tőkepiacokba vetett bizalom megerősítéséhez, lehetővé teszik ügyfeleink számára az átalakulást és a gyarapodást, és utat mutatnak egy erősebb gazdaság, egy igazságosabb társadalom és egy fenntartható világ felé. A Deloitte több mint 175 éves múltra tekint vissza, jelenleg több mint 150 ország területén tevékenykedik. Ha többet szeretne tudni arról, hogy a Deloitte mintegy 345.000 szakembere hogyan teremt maradandó értéket, látogasson el a http://www.deloitte.com webhelyre!

"Jelen kiadvány kizárólag általános jellegű szakmai tájékoztatást tartalmaz, és nem minősül sem a Deloitte Touche Tohmatsu Limited („DTTL"), sem pedig tag- és kapcsolt vállalatainak hálózata (együttesen: a „Deloitte szervezet") által nyújtott tanácsadási vagy egyéb szolgáltatásnak. Javasoljuk, hogy a szervezetük pénzügyeit vagy üzletvitelét, illetve saját pénzügyeit befolyásoló bármely döntés meghozatala vagy ilyen jellegű lépés megtétele előtt kérjenek/kérjen, kifejezetten a szervezetükre/az Ön igényeire szabott, egyedi, szakmai tanácsadást. Az üzenetben foglalt információ pontosságával vagy teljességével kapcsolatban semmilyen jognyilatkozatot nem teszünk, szavatosságot nem vállalunk, kifejezett vagy hallgatólagos vállalást nem teszünk. Sem a DTTL, sem pedig tagvállalatai, kapcsolt vállalatai, alkalmazottai vagy megbízottai nem vállalnak felelősséget semminemű olyan kárért vagy veszteségért, mely közvetlenül vagy közvetetten a jelen kiadványban foglalt információk felhasználásából ered. A DTTL és valamennyi tagvállalata önálló, egymástól elkülönülő jogi személy."

© 2022 Deloitte Magyarország

Készült a

Deloitte.

szakmai támogatásával

unicef

minden gyerekért

KLÍMAHŐSÖK

10

KLÍMAVÁLTOZÁS ÉS UNICEF

unicef
minden gyerekért

KLÍMAHŐSÖK

A KLÍMAVÁLSÁG: GYEREKJOGI VÁLSÁG

Már ma gyermekek szenvednek a legjobban az érezhető hatásaitól a fejlődő világban, a ma gyermekeinek és az ő gyermekeiknek a jövője a tét és világszerte a gyermekek és fiatalok lelki egészségét rombolja legjobban a mindezzel kapcsolatos, egyre erőteljesebb szorongás.

A klímaváltozás mindannyiunkat érint, mégsem tudjuk mind ugyanúgy megvédeni magunkat a hatásaitól. Mint minden veszélyhelyzetben, ezzel kapcsolatosan is a gyerekek viselik a legnagyobb terhet, és a legszegényebb közösségekben élők szenvednek a legjobban. Vannak gyerekek, akik a világ olyan tájain élnek, ahol az éghajlatváltozás már most napi szinten veszélyezteti túlélésüket.

AZ UNICEF riportja, a Children's Climate Risk Index szerint 33 országban megközelítőleg 1 milliárd gyermek élete van kitéve rendkívül magas kockázatnak a klímaváltozás hatásai miatt. Az egy főre jutó üvegházhatást okozó gázok kibocsátása történetesen épp ezekben az országokban a legalacsonyabb, mégis ezen országok lakosai szenvedik meg leginkább az éghajlatváltozás okozta károkat. Ennek megfelelően az UNICEF munkatársai is egyre gyakrabban ezekhez kapcsolódó nehézségekkel és veszélyekkel szemben segítik a rászoruló családokat.

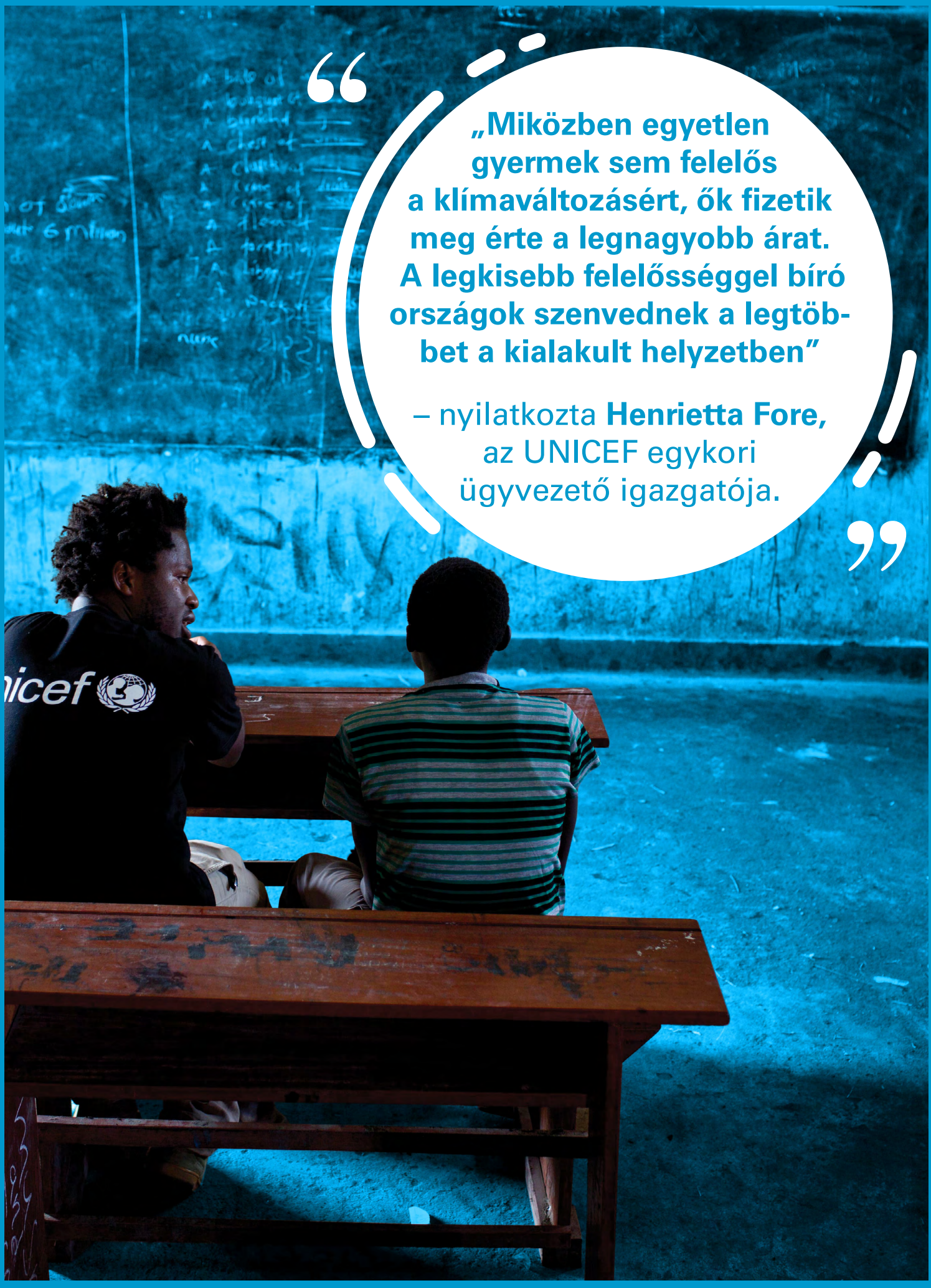

unicef | minden gyerekért

SZÉLSŐSÉGES IDŐJÁRÁS ÉS VÍZHIÁNY

Az extrém időjárási jelenségek – ciklonok, hőhullámok – számának és intenzitásának növekedésével a gyermekek egészségének megőrzéséhez elengedhetetlenül szükséges, alapvető infrastruktúrák rongálódnak meg. Az áradások veszélyeztetik a víz és a higiéniai létesítmények tisztaságát is, ez pedig olyan betegségek elterjedéséhez vezethet, mint a kolera, amelyre a gyermekek fokozottabban érzékenyek. Emellett a tengerszint-emelkedés is súlyos problémát jelent: az édesvízkészletek sótartalmának növekedése milliók életét sodorhatja veszélybe.

Naponta több mint

700 öt év alatti gyermek

veszti életét **a nem megfelelő víztisztítási és higiéniai körülmények miatt** kialakuló krónikus hasmenésben.

Az aszályok és az egyenetlen csapadékmennyiség miatt a termények kipusztulnak, ami egyre emelkedő élelmiszerárakhoz vezet. A szegényebb családok élelmiszer-bizonytalanságba kerülnek, a gyermekkori tápanyaghiánynak pedig súlyos, hosszú távú következményei lehetnek. A szélsőséges időjárási körülmények romba dönthetik a helyi emberek teljes megélhetését is, migrációt és fegyveres konfliktusokat idézvek elő.

A klímaváltozás nagymértékben fokozza a globális vízigényt, ami – főként az eleve korlátozott vízkészletekkel rendelkező területeken – akár polgárháborúkhoz, nemzetközi konfliktusokhoz is vezethet.

A gyermekek a leginkább kitettek az olyan, éghajlatváltozás miatt terjedő betegségeknek, mint például a malária vagy a dengue-láz. A felmelegedés megkönnyíti a halálos kórokozók elszaporodását az édesvíz-készletekben, ami veszélyessé teszi a fogyasztásukat.

A klímaváltozással kapcsolatba hozható betegségek 90%-a az 5 év alatti gyerekeket sújtja.

LÉGSZENNYEZETTSÉG

A légszennyezést ugyanazok a faktorok idézik elő, mint a klímaváltozást. Már ma körülbelül 2 milliárd gyerek él olyan területeken, ahol a légszennyezettség mértéke túlmutat a WHO szerint még egészségesnek tekinthetőn. Ezek a gyerekek voltaképpen minden nap mérgező levegőt lélegeznek be, ami veszélyezteti az egészségüket és azon belül negatívan befolyásolja például az agyuk fejlődését is. Minden évben félmillió 5 év alatti gyermek veszíti életét a légszennyezettséggel összefüggő betegségek következtében, és ennél is több fejlődő gyermek szenved maradandó agy- és tüdőkárosodást.

A tüdőgyulladás továbbra is a vezető halálok az 5 év alatti gyermekek körében. Naponta körülbelül 2.400 gyermek válik áldozatává ennek a betegségnek. A tüdőgyulladás szorosan összefügg az alultápláltsággal, a tiszta víz és a megfelelő higiénia hiányával, a légszennyezettséggel és a megfelelő egészségügyi ellátás hiányával; ezek mind-mind olyan tényezők, amelyeket az éghajlatváltozás tovább súlyosbít

Az eleve rossz körülmények között élő gyerekek esetében a legveszélyesebb a helyzet. A szegényebb családok mindig nehezebben birkóznak meg egy-egy válsággal. A leghátrányosabb helyzetű emberek pedig az otthonaikat és a megélhetésüket is elveszíthetik. A klímaváltozás miatt ezen válságok a bolygó számos pontján egyre gyakoribbak és egyre nehezebb belőlük kilábalni.

Napjainkban 785 millió ember nem jut hozzá az alapvető vízszolgáltatásokhoz. 2040-re várhatóan közel 600 millió gyermek fog olyan területeken élni, ahol a vízigény bőven meghaladja majd a rendelkezésre álló vízmennyiséget.

HA MOST NEM CSELEKSZÜNK, A KLÍMAVÁLSÁG SÚLYOSBÍTANI FOGJA A GYERMEKEK KÖZÖTT FENNÁLLÓ EGYENLŐTLENSÉGEKET.

Az éghajlatváltozás és a levegőszennyezettség gyermekekre gyakorolt hatása már ma is tisztán látható, és egyre jobban kifutunk az időből.

Az IPCC (Intergovernmental Panel on Climate Change)
legfrissebb kutatása szerint
kevesebb, mint 11 évünk van arra, hogy megelőzzük az éghajlatváltozás által előidézett visszafordíthatatlan katasztrófát.

2030-ig **45%-kal kellene csökkenteni a levegőben található szén-dioxid szintet** ahhoz, **hogy a globális felmelegedés ne haladja meg a 1,5 Celsius-fokot** – vagyis azt a pontot, amikor a klímaváltozás által megjósolt legrosszabb forgatókönyv még elkerülhető.

Ez az első alkalom, hogy egy egész globális generáció nő fel egy olyan világban, amely sokkal veszélyesebb és bizonytalanabb, mint az előttük járók idejében – az éghajlatváltozás következményei miatt.

A klímaválság kezelése és hatásainak mérséklése elengedhetetlen a világ gyermekeinek és jogaiknak védelme érdekében.

MEGOLDÁS

Az UNICEF számára kiemelt jelentőségű a fenntartható fejlődésért való küzdelem, hiszen csak így védheti meg a világ legnehezebb körülmények között élő gyermekeit. Szervezetünk globális és helyi szinten is azon dolgozik, hogy a gyerekek tiszta és biztonságos környezetben nőhessenek fel.

Az UNICEF fenntarthatóságért végzett munkája négy fő területre összpontosít:

1. A gyerekek álljanak a klímaválság elleni küzdelem stratégiájának középpontjában

Az UNICEF a világ minden táján együttműködik a helyi kormányokkal és különböző partnerekkel, hogy biztosítsa a gyerekek érdekeinek és szempontjainak megfelelő képviseletét a klímaváltozás elleni küzdelemben.

Bolíviában például az UNICEF támogatta az Ifjúsági Világtalálkozó megrendezését a vízügyi és éghajlat-változási kihívásokról. A világtalálkozó célja, hogy a fiatalok is részt vegyenek a klímaváltozáshoz való adaptálódás érdekében szükséges megoldások, valamint az integrált vízgazdálkodás folyamatainak kidolgozásában. Egy másik jó példa a gyermek-részvételre Pápua Új-Guinea, ahol a gyerekek aktívan részt vesznek iskoláik klímaváltozásra vonatkozó katasztrófa-elhárítási terveinek kidolgozásában.

2. Fiatalok: kulcs a pozitív változáshoz

A gyermekeknek alapvető joga az őket érintő ügyekben való részvétel (Gyermekek Jogairól Szóló Egyezmény 12. cikk). Az UNICEF segíti a fiatalokat, hogy kreatív platformokon, valamint ENSZ csúcstalálkozókon hallathassák hangjukat a klímaváltozás témakörében.

A fiatalok kulcsszerepet játszanak kortársaik körében és a családok életében is. A fenntartható életmód népszerűsítésével jó példát mutathatnak, és másoknak is segíthetnek a jógyakorlatok elsajátításában.

A fiatalok részvétele és segítsége elengedhetetlen a jövő generációinak védelme érdekében.

3. A gyerekek védelme az éghajlatváltozás és a környezetkárosodás hatásaitól

Az UNICEF kiemelkedően támogatja azokat a kezdeményezéseket, amelyeknek célja, hogy ellenállóvá tegyék az iskolákat, egészségügyi központokat, vízellátó rendszereket és higiéniai létesítményeket – illetve más, a gyermekek jólétéhez szükséges alapvető szolgáltatásokat – a környezeti és éghajlati sokkhatásokkal szemben. Ez nem csupán a gyermekeket segíti a jövőbeni természeti katasztrófák átvészelésében, de azt is megelőzi, hogy a klímaválság következtében még jobban elmélyüljenek a helyi és globális társadalmi egyenlőtlenségek.

Az UNICEF az alábbi területeken nyújt a kormányzatoknak támogatást:

Okos vízellátás, szennyvízelvezetési és csatornázási szolgáltatások

A klímaválság által okozott egyik legnagyobb probléma a vízhiány, valamint az áradások, és az aszályok miatt bekövetkező vízszennyeződés. **Az UNICEF olyan megoldásokon dolgozik, amelyek segítik a vízforrások hatékonyabb azonosítását. Napenergiával működő vízszivattyúkat telepít** és okos rendszereket alakít ki a víz hatékony elosztására.

Megújuló energia és a katasztrófa-kockázatok csökkentése az iskolákba

A **fenntarthatóság elvén működő iskolák**, amelyek ellenállóak a természeti csapások hatásaival szemben, az egyik leghatékonyabb védelmet tudják biztosítani a gyermekek számára a klímaváltozás során. **A megújuló energia** (pl. a napenergia) **lehetővé teszi a világítás működését olyan helyeken is, ahol nincs villamosenergia hálózat.** Segítségével az iskolákban el tudják készíteni az ebédet, a gyerekek pedig még haza is tudják vinni a hordozható napelemes lámpákat, hogy a fényüknél meg tudják írni a házi feladatukat.

Megújuló energia és a katasztrófa-kockázatok csökkentése az egészségügyi központokban

A megbízható energiaforrás hiánya gyakran akadályozza a gyermekek kórházi ellátását. **A kis- és közepes jövedelmű országok kórházainak 60%-ában, valamint a fekete-afrikai országok kórházainak 25%-ában nincs megbízható áramforrás** az olyan alapvető szolgáltatások működtetéséhez, mint a villany, a fűtés vagy az orvosi eszközök.

Az UNICEF az **eredetileg oltóanyag szállításhoz használt napelemes hűtőszekrényekkel kapcsolatos pozitív tapasztalatokra építve** ezeknek a problémáknak a megoldásában is **a napelemre összpontosít.** A napelem lehetővé teszi a víz melegítését, a vakcinák és gyógyhatású készítmények hűtését, az orvosi eszközök áramellátását, és az egészségügyi központok világítását.

4. A károsanyag kibocsátás és a levegő szennyezettségének csökkentése

Határozott lépéseket kell tennünk az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentéséért, mielőtt még túl késő lenne. Ez elengedhetetlen a klímaválság elleni küzdelemhez.

Az éghajlatváltozás és a levegőszennyezés gyerekekre gyakorolt negatív hatásai tisztán láthatóak.

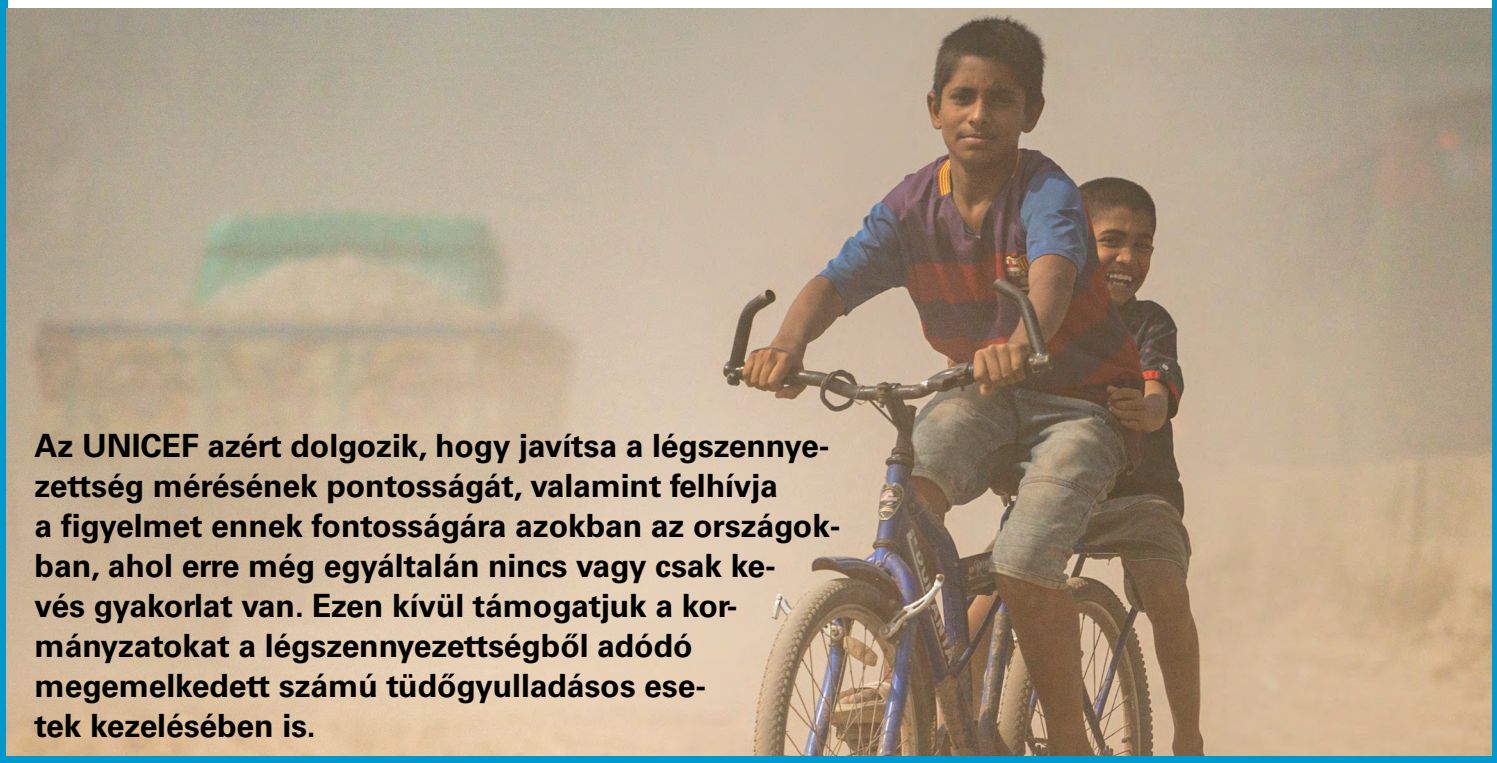

Az UNICEF azért dolgozik, hogy javítsa a légszennyezettség mérésének pontosságát, valamint felhívja a figyelmet ennek fontosságára azokban az országokban, ahol erre még egyáltalán nincs vagy csak kevés gyakorlat van. Ezen kívül támogatjuk a kormányzatokat a légszennyezettségből adódó megemelkedett számú tüdőgyulladásos esetek kezelésében is.

SZERVEZETI MŰKÖDÉS

Az UNICEF saját szervezeti működésében is követi a fenntarthatóság elvét. Kiemelt figyelmet fordítunk az üvegházhatású gázok kibocsátásának és az ökológiai lábnyomunknak a csökkentésére. Ezzel kevesebb a víz- és energiafogyasztásunk, a papírfelhasználás és a hulladéktermelés is.

Már több mint 70 UNICEF irodában indítottunk fejlesztéseket a szervezet ökológiai lábnyomának mérséklésére. Ilyen például az energiatakarékos világítás, fűtés, szellőző- és hűtőrendszerek, és a napenergiával működő energiarendszerek. Egyre több irodánk működik napenergia segítségével, például Jordániában, Zimbabwében és Haitin.

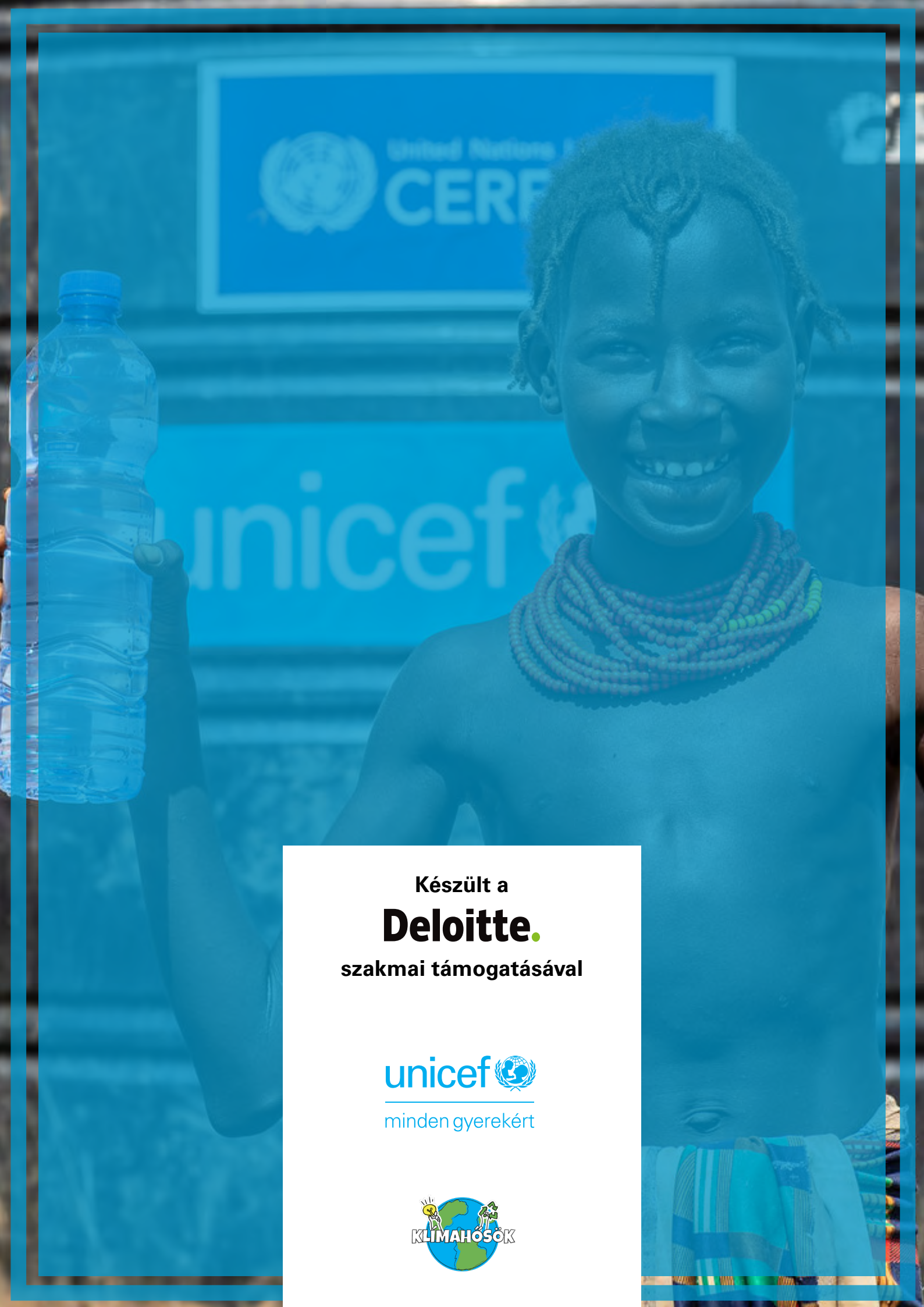

Készült a

Deloitte.

szakmai támogatásával

unicef

minden gyerekért

KLÍMAHŐSÖK